

Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна

Економічний факультет

Кафедра економіки та менеджменту

Кваліфікаційна робота бакалавра

На тему: УПРАВЛІННЯ СТІЙКИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ
ESG-ПРИНЦИПІВ

Виконала: студентка 4 курсу,
групи ЕН-41

Спеціальності 073 «Менеджмент»
Освітньо-професійної програми
«Менеджмент організацій»

Світлана ПІМОНОВА

Керівник наукової роботи: кандидат
економічних наук, доцент

Ганна СУКРУШЕВА

Рецензент: к.е.н., доцент
доцент кафедри підприємництва,
торгівлі і логістики
НТУ «ХП»
Інна ІППОЛІТОВА

Харків – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Факультет _____ економічний _____
Кафедра _____ економіки та менеджменту _____
Освітньо-кваліфікаційний рівень _____ бакалавр _____
Спеціальність _____ 073 «Менеджмент» _____
Освітньо-професійна програма _____ «Менеджмент організацій» _____

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

_____ Ганна ДОРОШЕНКО _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

«06» червня 2024 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА

_____ Піманової Світлани Олександрівни _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Управління стійким розвитком підприємства на основі ESG-принципів»

керівник роботи Сукрушева Ганна Олегівна, кандидат економічних наук, доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від
«09» квітня 2024 року № 2101-5/786

2. Строк подання студентом роботи «05» червня 2024р.

3. Перелік питань, які потрібно розробити: розглянути теоретичні та методологічні засади і принципи стратегічного управління сучасним підприємством на основі ESG-принципів; обґрунтувати основні фактори сталого розвитку промислового підприємства на основі ESG-принципів; дати загальну економіко-організаційну характеристику ТОВ «Caring Pharm»; проаналізувати існуючу стратегію підприємства; запропонувати впровадження інтегрального показника оцінки сталого розвитку на основі ESG-принципів для ТОВ «Caring Pharm».

4. План роботи

№ з/п	Назва етапів роботи
1	Розробка та узгодження змісту кваліфікаційної роботи магістра, ознайомлення з літературними джерелами за темою.
2	Робота над теоретичним розділом.
3	Доопрацювання першого розділу згідно з рекомендаціями наукового керівника. Написання другого розділу кваліфікаційної роботи.
4	Доопрацювання другого розділу згідно з рекомендаціями наукового керівника. Підготовка третього розділу кваліфікаційної роботи.
5	Доопрацювання кваліфікаційної роботи згідно з рекомендаціями наукового керівника, подання до рецензування.
6	Подання роботи на кафедру

5. Дата видачі завдання «12» вересня 2023 р.

Здобувач вищої освіти

Світлана ПІМАНОВА
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

Ганна СУКРУШЕВА
(прізвище та ініціали)

Гарант освітньої програми

Світлана БАБИЧ
(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ESG-ПРИНЦИПІВ	7
1.1 Теоретична сутність стійкого розвитку підприємства	7
1.2 Формування моделі сталого розвитку організації на основі ESG-принципів	16
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ТОВ «CARING PHARM»	26
2.1 Характеристика ТОВ «Caring pharm» та аналіз основних фінансово-господарських показників	26
2.2 Аналіз досягнень стратегічних цілей ТОВ «Caring Pharm»	34
2.3 Впровадження інтегральної оцінки сталого розвитку підприємства на основі ESG-принципі	40
ВИСНОВКИ	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	51

ВСТУП

У сучасних реаліях тренд на відповідальність та екологічність поширився на різні сфери діяльності людини, зокрема й на менеджмент. Аббревіатура ESG (environmental, social and corporate governance) розшифровується як «екологія, соціальна політика і корпоративне управління». Під цим терміном розуміється оцінка управління бізнесу через призму впливу на екологію, а також соціальну сферу.

Варто зауважити, що ESG має на увазі сталий розвиток діяльності, що базується на принципах: дбайливе і розумне ставлення до екології, навколишнього середовища; високий рівень соціальної відповідальності компанії; відповідальний підхід до корпоративного управління. На сьогоднішній день зазначені вище постулати сприймаються як певна ідеологія або філософія ведення бізнесу. Компанії, діяльність яких побудована на принципах ESG, мають високі фінансові результати. Важливо зазначити, що поняття «стійкість бізнесу» включає в себе отримання репутаційних і фінансових вигод завдяки впровадженню практик, які сприяють розумному споживанню ресурсів і використанню інноваційних продуктів у напрямку створення довгострокової вартості. Таким чином ESG сьогодні є одним із основоположних чинників, що впливають на інвестиційні рішення, що свідчить про необхідність ґрунтовного вивчення цього феномена. Підхід ESG покликаний забезпечити інтегроване управління компанією, враховуючи її вплив на навколишнє середовище, соціальні аспекти та управлінські практики. У контексті фармацевтичної галузі це означає, що підприємства повинні не тільки прагнути до фінансового зростання, а й демонструвати відповідальне ставлення до довкілля, суспільства та прозоре корпоративне управління.

Актуальність теми даної випускної кваліфікаційної роботи зумовлена тим, що нині завданням керівників будь-якого підприємства є розв'язання теоретичних і практичних питань щодо ролі, сутності, змісту та способів розроблення механізмів удосконалення управління розвитком сучасних організацій,

ефективності регулювання їхньою діяльністю, визначенням і прогнозуванням довгострокових цілей і стратегії їхнього досягнення на основі ESG-принципів.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є розгляд теоретичних і методичних засад стратегічного управління стійким розвитком підприємства на основі ESG-принципів.

Для досягнення мети було поставлено та вирішено такі завдання:

- 1) розглянути теоретичні та методологічні засади і принципи стратегічного управління сучасним підприємством на основі ESG-принципів;
- 2) обґрунтувати основні фактори сталого розвитку промислового підприємства на основі ESG-принципів;
- 3) дати загальну економіко-організаційну характеристику ТОВ «Caring Pharm»;
- 4) проаналізувати існуючу стратегію підприємства;
- 5) запропонувати впровадження інтегрального показника оцінки сталого розвитку на основі ESG-принципів для ТОВ «Caring Pharm».

Об'єктом дослідження є система стратегічного управління, що існує у ТОВ «Caring Pharm».

Предмет дослідження становить сукупність теоретичних, методичних і практичних питань, пов'язаних із процесом стратегічного управління підприємством на основі ESG-принципів.

Методи дослідження. Робота базується на основних методологічних засадах системного та стратегічного аналізу, методу експертних оцінок, статистичних та економетричних методах, логічного та економіко-математичного моделювання.

Апробацію результатів виконано за допомогою участі в науково-практичній конференції з друком тез за тематикою кваліфікаційної роботи.

Елементами новизни є:

- 1) на основі літературних джерел згруповано модель сталого розвитку підприємства на основі ESG-факторів;
- 2) запропоновано інтегральну оцінку сталого розвитку підприємства на основі ESG-принципів.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ESG-ПРИНЦИПІВ

1.1 Теоретична сутність стійкого розвитку підприємства

Проблематика переходу до сталого розвитку не перестає бути актуальною практично півстоліття, що пов'язано з дисбалансом соціальних, економічних та екологічних інтересів і потреб окремих держав і суспільств. Кожна зі складових сталого розвитку (економічна, екологічна, соціальна) є джерелом якогось ключового фактора виробництва, без яких забезпечити системний розвиток не є можливим.

Під сталим розвитком розуміють «гармонійний збалансований розвиток, що являє собою процес економічних і соціальних змін, і за якого експлуатація природних ресурсів, спрямування інвестицій, орієнтація науково-технологічного розвитку, розвиток особистості та інституційні зміни узгоджені між собою та зміцнюють теперішній і майбутній потенціал для задоволення людських потреб і устремлінь» [2]. Організація об'єднаних націй (ООН) у 2015 році визначила 17 цілей сталого розвитку, об'єднаних трьома сферами (економічною, соціальною та екологічною), досягнення яких повинно забезпечити краще і стійке майбутнє для всіх. Тобто, концепція сталого розвитку має на увазі під собою збалансований соціо-еколого-економічний розвиток. Реалізувати такий підхід до розвитку можна тільки в рамках соціо-еколого-економічної системи, під якою в широкому розумінні розуміють сукупність взаємопов'язаних економічних, соціальних та екологічних відносин, регульовану за допомогою різних сформованих інститутів [9].

Історія розвитку концепції ESG бере свій початок у 1960-х роках, коли американські і європейські інвестори почали пред'являти нові вимоги для компаній [7]. Крім фінансових показників у другій половині двадцятого століття для інвесторів стають важливими нові дані - принципи ESG. Новий підхід до

фінансових вкладень отримав назву «соціально-відповідальне інвестування». Однак, назріває протиріччя: з одного боку, інвестори націлені на отримання максимально можливого прибутку з огляду на із заданих прорахованих ризиків, з іншого боку, інвестори відмовляються від компаній, які не враховують інтереси суспільства. Відповідь криється в розвитку соціуму і переході до нових цінностей. Після Другої Світової війни, а також в умовах напруженої політичної та економічної обстановки, суспільство усвідомило важливість соціальних і екологічних чинників, оскільки вони зумовлюють шлях розвитку соціуму [7].

У фінансовій сфері виникло нове завдання: інституалізація нових вимог, що висувуються компаніям, що торгуються на біржах [25]. У рамках вирішення поставленого завдання, міжнародними інвесторами за підтримки Програми ООН з довкілля у 2005 році було створено Асоціацію відповідально інвестування PRI, до якої увійшли 20 великих інвесторів із 12 країн і вже у 2006 році було сформульовано принципи, які було представлено на Нью-Йоркській фондовій біржі [11], їх наведено на рисунку 1.1

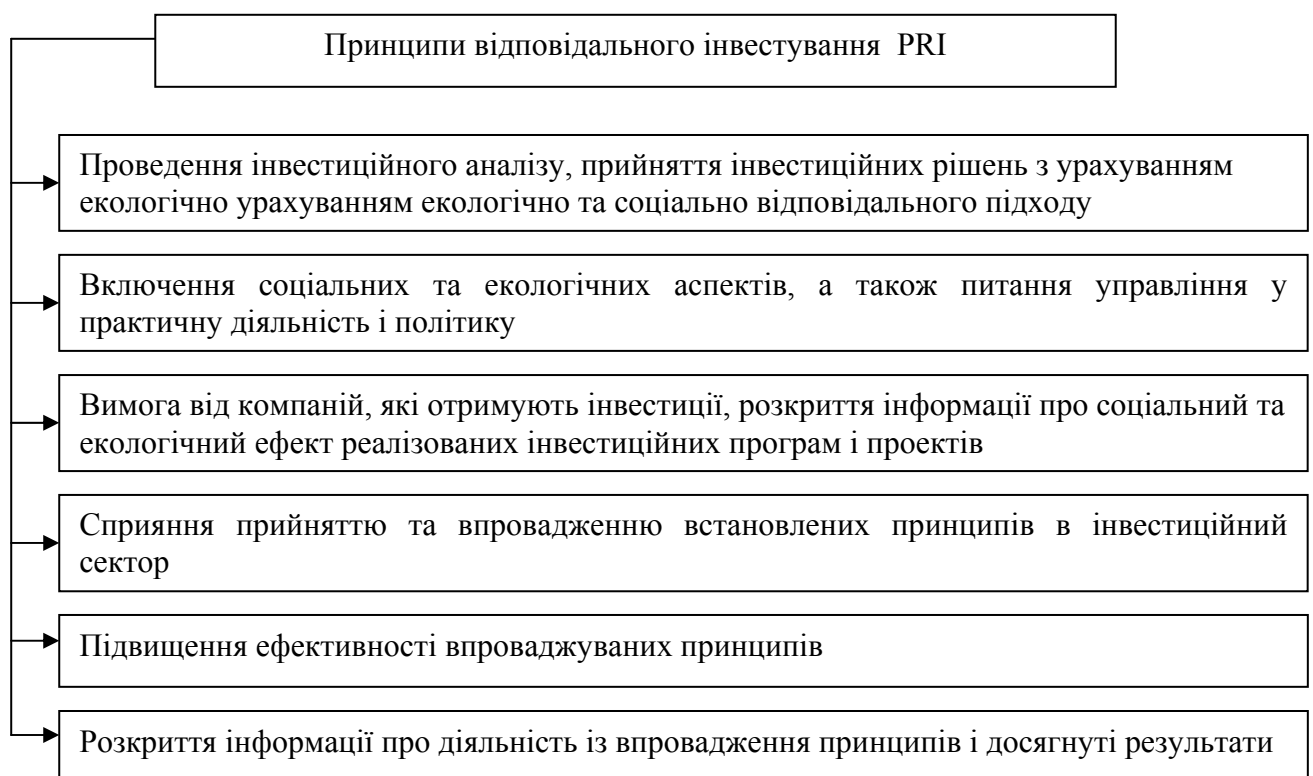

Рис.1.1 - Принципи відповідального інвестування PRI

Джерело: складено автором на основі [14, 23]

У 2006 році лише 63 фінансові організації підписали декларацію про впровадження 6 принципів, вироблених PRI, проте до 2020 року декларацію підписали вже понад 3000 фінансових інститутів. Таким чином обсяг ресурсів, що вкладаються в кампанії, що дотримуються принципів ESG, збільшився з 6 трлн. доларів у 2006 році до 100 трлн. доларів у 2020 році [34].

Однак, варто зазначити, що крім самоідентифікації компаній як соціально-відповідальних суб'єктів ринку та внутрішнього контролю за виконанням соціально-економічних та екологічних принципів, відбувається і зовнішній інституційний контроль, який суворо виконує функцію нагляду, що підтверджує виключення до 2019 року інституційних інвесторів 37 країн, які мають сукупний обсяг ресурсів на суму 6 трлн. доларів.

Термін ESG було вперше вжито 2005 року на конференції «Who cares wins» (англ. – «небайдужий перемагає») Міжнародної фінансової корпорації. Генеральний секретар ООН Кофі Аннан звернувся до директорів найбільших світових компаній із пропозицією під егідою Міжнародного валютного фонду (МВФ) включити принципи ESG у свої стратегії [17]. У 2015 році за підтримки цієї ж організації було ухвалено Паризьку угоду, відповідно до якої 196 країн домовилися знижувати викиди вуглекислого газу в атмосферу. Соціальні та екологічні настрої стали поширюватися на бізнес, і з часом корпорації та компанії також стали учасниками регулювання викидів CO₂ [28].

На рисунку 1.2 представлено чинники, що характеризують блоки аббревіатури ESG.

Серед показників, що враховуються в методиках ESG-оцінки корпорацій, до чинників першого блоку (що належать до літери E цієї аббревіатури) відносять: ефективне використання енергії, використання поновлюваних джерел енергії, відповідальне управління відходами, вплив компанії на земельні, водні ресурси, атмосферу, екологічне пакування продукту тощо. [10]. У результаті відповідності перерахованим вище факторам компанії теоретично повинні знижувати витрати і підвищувати свою рентабельність за рахунок зростання енергоефективності. Крім того, у процесі оцінювання за цією методикою мають опрацьовувати екологічні

ризиками, що має призводити до формування корпоративних систем екологічного менеджменту.

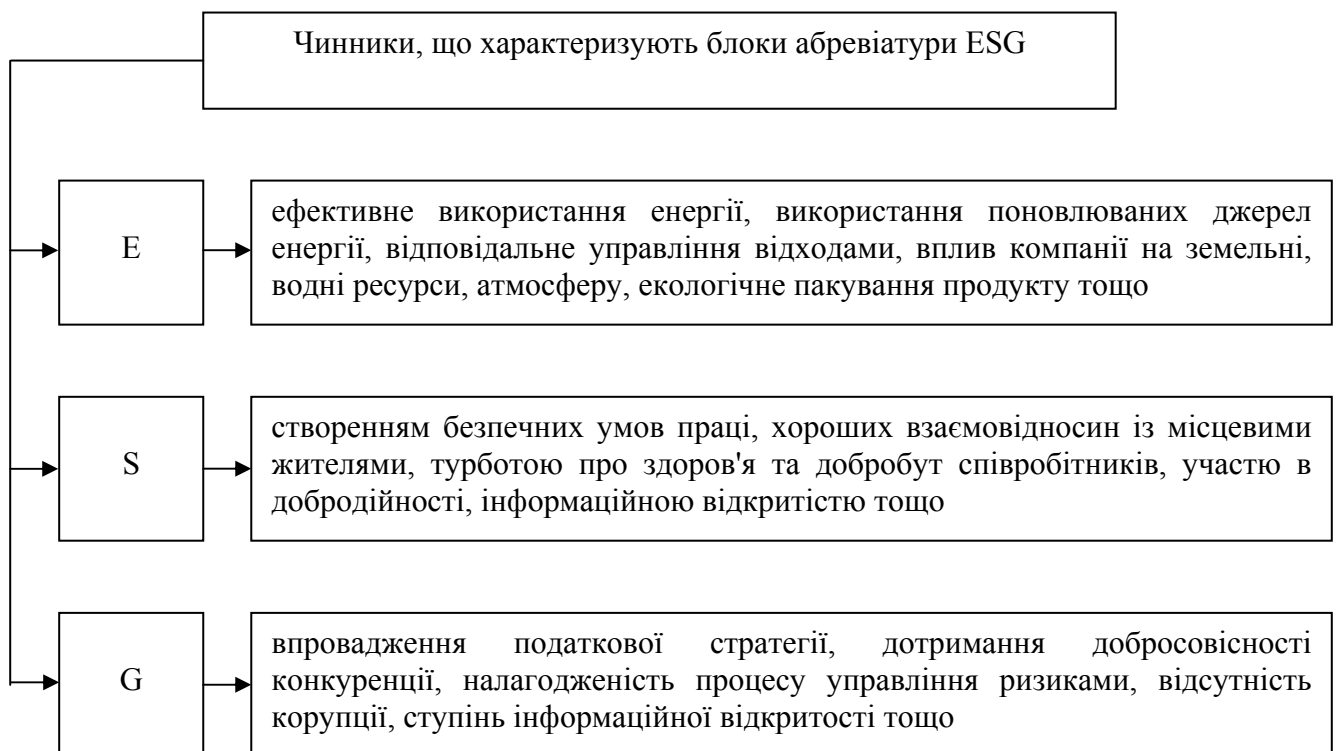

Рис. 1.2 – Чинники, що характеризують блоки абрєвіатури ESG

Джерело: складено автором на основі [22]

Своєю чергою, соціальні показники пов'язані з людськими ресурсами. Йдеться про вплив, який компанія чинить на своїх співробітників і навколишнє суспільство.

Соціальні показники можна оцінити за створенням безпечних умов праці, хороших взаємовідносин із місцевими жителями, турботою про здоров'я та добробут співробітників, участю в добродійності, інформаційною відкритістю тощо. Додаткове витрачання ресурсів на відповідність цим показникам також має підвищувати продуктивність і мотивацію співробітників шляхом зниження плинності кадрів і зменшення репутаційних ризиків. Наприклад, компанія Cisco розробила спосіб розсадження співробітників таким чином, щоб регулювати

рівень гучності в офісі. Подібним же методом вдається регулювати рівень освітлення і температури для формування найбільш комфортних умов роботи.

Фактори управління відображають корпоративну політику, тобто прозорість і відкритість компанії, її структуру. До них можна віднести опрацьованість податкової стратегії, дотримання добросовісності конкуренції, налагодженість процесу управління ризиками, відсутність корупції, ступінь інформаційної відкритості тощо. [10]. Хороші показники за зазначеними параметрами мають давати змогу компаніям уникати фінансових конфліктів та отримувати суспільне визнання.

Відповідність ESG-факторам часто прагнуть представити також як показник зрілості та адаптивності компанії [13]. Крім того, в ESG-підході декларується, що його використання дає змогу краще спрогнозувати ризики, що врешті-решт повинно запобігати і фінансовим втратам [14].

Для забезпечення сталого розвитку необхідно забезпечити баланс між цими елементами, а також посилити їхню позитивну взаємодію.

У середині кожної підсистеми відбуваються певні процеси, які трансформують її саму, а й впливають на інші підсистеми, спричиняючи тим самим у них низку змін. Так, соціальна підсистема виступає споживачем продукції економічної підсистеми і водночас частиною її продуктивних сил, джерелом як негативного, так і позитивного впливу на довкілля. Економічна підсистема є споживачем природних ресурсів із природної підсистеми, джерелом негативного впливу на навколишнє середовище, а також засобів для його відновлення. Крім того, економічна підсистема дає суспільству блага для життя, але водночас є основним споживачів робочої сили. Навколишнє середовище - джерело природних ресурсів та умов, необхідних для функціонування решти підсистем, але водночас джерело несприятливих метеорологічних умов і природних катастроф, що негативно впливає і на соціальну, і на економічну підсистеми. Подібні суперечності у взаємодії складових соціо-еколого-економічної системи засвідчують необхідність переходу від традиційної моделі макроекономічної нерівноваги до моделі сталого збалансованого розвитку.

Взаємозв'язок складових складної соціо-еколого-економічної системи забезпечується за допомогою організованої людської діяльності, структура якої визначається в соціальній підсистемі. Разом із цим виникають і економічні відносини, що стосуються різних сфер життя людини і вже це певною мірою зумовлює решту суспільних зв'язків. Своєю чергою виробничо-господарські відносини впливають на еколого-економічні інтереси та навколишнє середовище. Тому ізолювано від інших підсистем економіка існувати не може через невіддільність від ресурсної бази (природних і людських ресурсів).

Водночас варто зазначити, що економіка не тільки купує працю і забезпечує для людей виробництво товарів і послуг. Якщо розглядати концепцію сталого розвитку, однією з цілей якого є викорінення бідності, то економіка також надає підтримку вразливим верствам населення. Що стосується взаємодії з природою, то економічна підсистема не тільки використовує її як джерело ресурсів і місце розміщення відходів, а й вкладається в її збереження, зокрема забезпечує випуск очисних і природозберігаючих технологій. Природа ж виступає не тільки «коморою» необхідних ресурсів, а й зовнішнім середовищем, що формує умови функціонування економіки, як сприятливі, так і негативні [15].

Таким чином, сталий розвиток може бути забезпечений тільки в соціо-еколого-економічній системі за допомогою збільшення позитивного і зниженням або адаптації до негативного ефекту внутрішніх зв'язків між підсистемами і всередині них.

Розглянуті аспекти характерні для систем макро- і мезорівня. Водночас необхідно забезпечити стимулювання збалансованого розвитку регіонів як «згори донизу» тобто через державне регулювання, так і «знизу догори» через дії фірм.

Для організації можна виділити 3 підсистеми: економічну, соціальну та екологічну, ці підсистеми описано на рисунку 1.3.

Для оцінки характеристик фірми, що відображають внесок у забезпечення сталого розвитку, було розроблено концепцію ESG (англ. environment - навколишнє середовище, society - суспільство, governance - корпоративне управління).

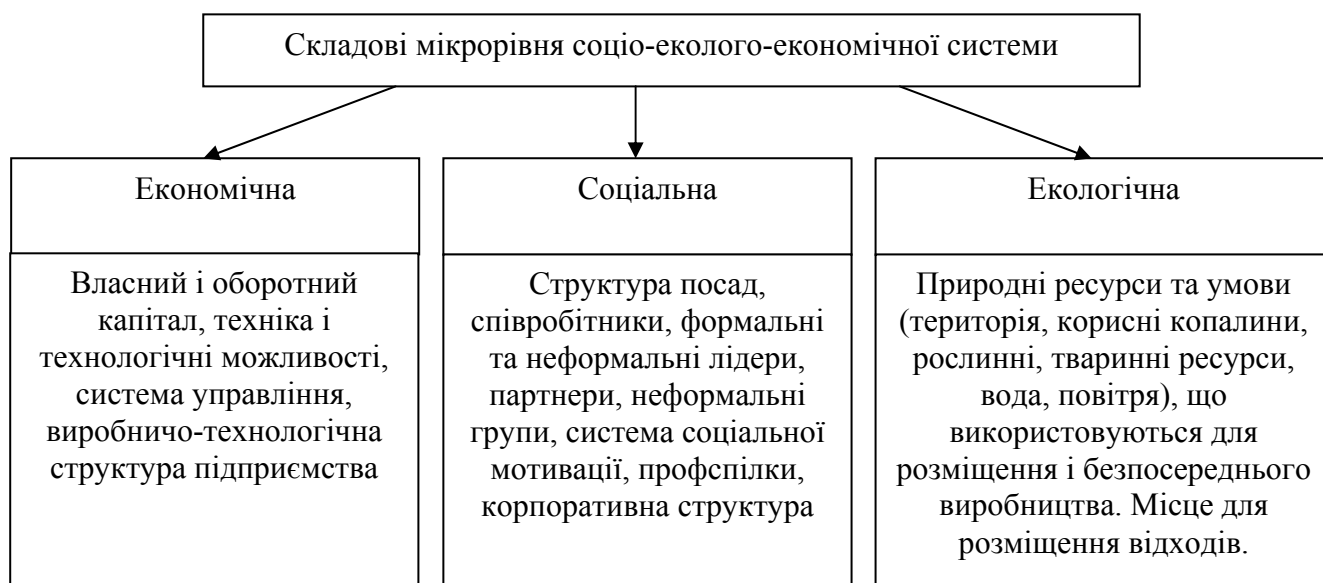

Рис. 1.3 – Складові мікрорівня соціо-еколого-економічної системи

Джерело: складено автором на основі [19, 24, 31]

Ключові аспекти концепції ESG, наведено на рисунку 1.4.

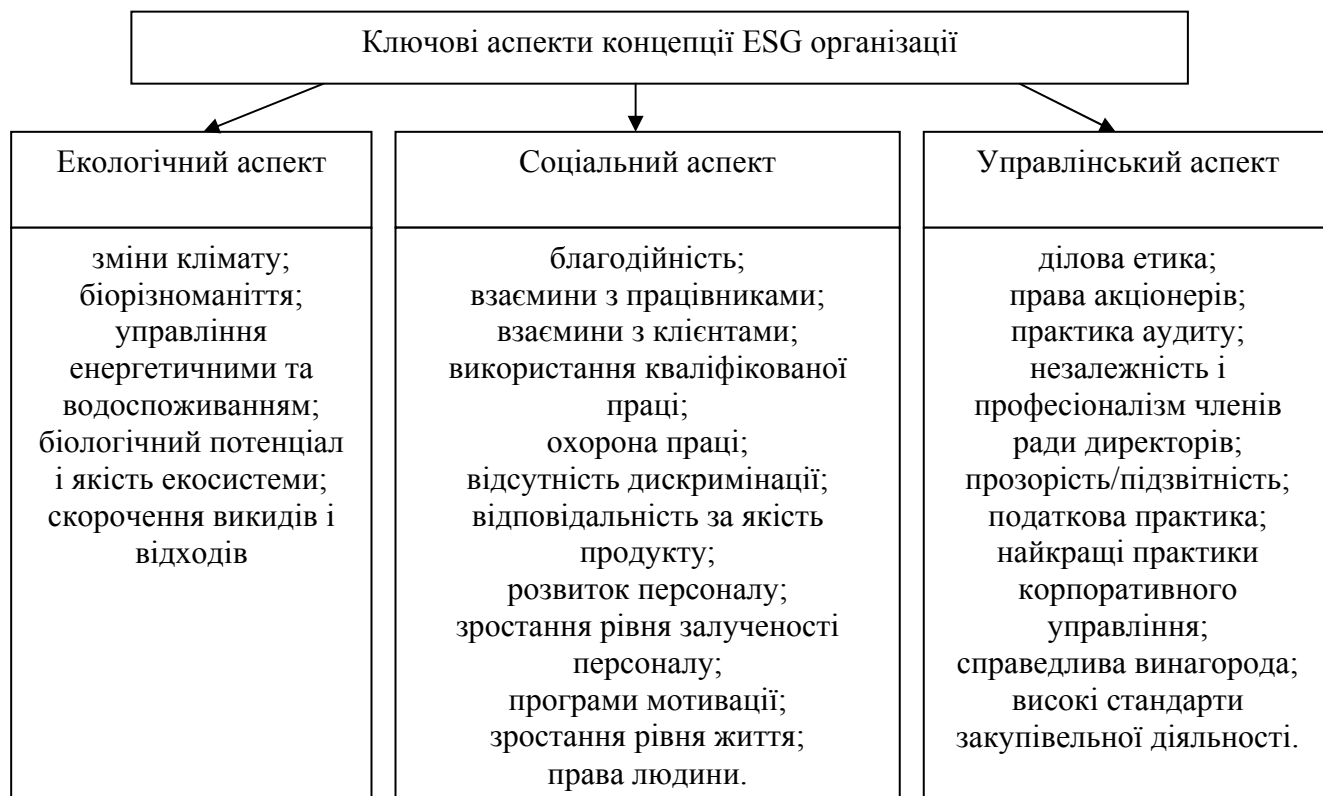

Рис. 1.4 – Ключові аспекти концепції ESG організації

Джерело: складено автором на основі [17, 21, 34]

Сьогодні терміни «сталий розвиток» і ESG часто використовують як синоніми. Експерти вважають, що термін ESG зрозуміліший бізнесу, оскільки за ним стоїть вимірюваний набір критеріїв, виражений у кількісних результатах - наприклад, позиціях у рейтингах та інвестиціях.

Ще однією причиною широкого поширення терміна ESG є смислова схожість концепції потрійного критерію (triple bottom line – 3p: people, planet, profit) і трьох ключових вимірів ESG (environmental, social, governance) [19].

На рисунку 1.5 наведено порівняння понять сталого розвитку та ESG.

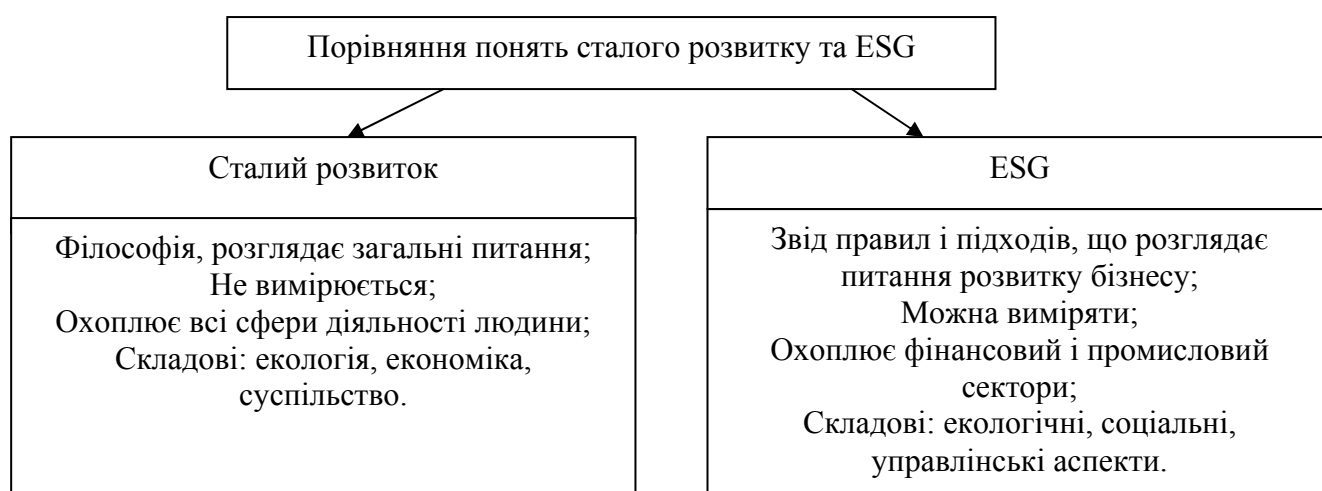

Рис. 1.5 - Порівняння понять сталого розвитку та ESG

Джерело: складено автором на основі [25, 32]

ESG можна виміряти, хоча досі єдиної методики для цього не розроблено. Для оцінювання використовують рейтинги та нефінансові звітності, що показують уміння компанії розпоряджатися активами, ресурсами та інноваціями так, щоб не шкодити навколишньому середовищу, підтримувати соціальну справедливість і вибудовувати безпечне виробництво.

Перехід від сталого розвитку до показників ESG вказує на зростання ділової практики та більш детальне вимірювання ефективності компанії. Існує величезна потреба в поліпшенні збору та відстеження управління ESG, оскільки сектор зростає і стає складнішим. Менеджери зі сталого розвитку часто працюють над екологічними програмами, результати яких можна виміряти за допомогою

порівнянних показників, як-от концентрація енергії або галони споживаної води. Вони залучають зацікавлені сторони до цієї діяльності за допомогою реклами, маркетингових заходів та опитувань. Ґрунтуючись на результатах цих опитувань, вони формулюють цілі сталого розвитку, які можуть містити агресивні ініціативи зі скорочення або компенсації викидів вуглецю в усіх аспектах їхніх організацій.

Ці зусилля зі сталого розвитку пов'язані з ESG у тому сенсі, що вони (а) відповідають конкретній схемі ESG і (б) піддаються кількісній оцінці. Хоча кількісні показники, такі як споживання енергії, легше контролювати, існує низка видів діяльності, для яких не існує політики. Вони виконуються в певний час із документацією, що підтверджує їх проведення. Ці заходи можуть принести користь більш стійкій організації. Проте ці заходи набагато краще документуються на етапі реалізації, якщо розглядати їх через призму ESG, а не через призму сталого розвитку.

ESG враховує, як зовнішній світ впливає на інвестиції або фірму, тоді як стійкість враховує, як компанія (або покупка) впливає на зовнішній світ. Відмінність тонка, але суттєва. Увесь профіль ризиків і суттєвості ESG - це те, у чому ESG виходить за рамки сталого розвитку і відрізняється від нього.

Водночас можна помітити низку відмінностей між сталим розвитком та ESG. Якщо сталий розвиток є концепцією та філософією, вираженою в 17 цілях сталого розвитку ООН [12], то ESG - це відображення того, як ефективно бізнес рухається до досягнення цих цілей, виражене у форматі нефінансової звітності та рейтингів. Іншими словами, сталий розвиток - категорія вищого порядку, а ESG виступає «лінзою», через яку на бізнес дивляться насамперед інвестори. Так вони можуть орієнтуватися в компаніях, придатних для відповідального інвестування.

Ще однією відмінною рисою ESG від сталого розвитку є невимогливість до економічного зростання, можливо, тому що фірма від самого початку націлена на економічне зростання, і без нього їй неможливо забезпечити не тільки відповідність критеріям ESG, а й своє існування в довгостроковій перспективі. Таким чином, встановлено, що сталий розвиток може бути забезпечено тільки за рахунок збалансованого розвитку її складових. Забезпеченню збалансованості в

такій системі зв'язки між елементами можуть і сприяти, і, навпаки, перешкоджати, тому їх врахування є обов'язковим.

Водночас виявлено, що забезпечити для фірм відповідність ESG-показникам набагато складніше, ніж забезпечити безпосередньо сталий розвиток, тому що в показниках ESG, на відміну від сталого розвитку, немає чіткої вимоги щодо забезпечення економічного зростання, а також збалансованості підсистем, які становлять фірму, відповідно, будучи прихильником ESG стандарту, фірма може не забезпечувати збалансованого розвитку своїх підсистем, а лише окремі поліпшення в кожній із них.

1.2 Формування моделі сталого розвитку організації на основі ESG-принципів

Нині тема сталого розвитку є однією з найпопулярніших і найбільш цитованих у дослідницькій літературі. На практиці також із плином часу дедалі більше компаній дотримуються принципів сталого розвитку і імплементують ESG-практики в корпоративні стратегії. У зарубіжній літературі на відміну від вітчизняної накопичено доволі багато емпіричних досліджень впливу чинників на впровадження ESG-практик.

Дослідження показують позитивний взаємозв'язок між впровадженням ESG-практик і виробничими (операційними) показниками та ринковою вартістю.

У науковій літературі та серед практиків створюється чітке розуміння, що сталий розвиток є доцільним не тільки для досягнення цілей держави, суспільства та окремих компаній, а й необхідний для гармонійного розвитку людини і природи.

Модель сталого розвитку на основі ESG, являє собою опис структури та об'єктів, а також зв'язків між ними. Модель полегшує розуміння принципів сталого розвитку та ESG, слугує основою для розроблення та реалізації стратегії та цілей сталого розвитку, управління ESG-факторами та пов'язаними з ними

ризиками й можливостями, а також для підготовки не фінансової звітності організації.

До моделі сталого розвитку на основі ESG-факторів організації мають бути включені елементи, що представлені на рисунку 1.6.

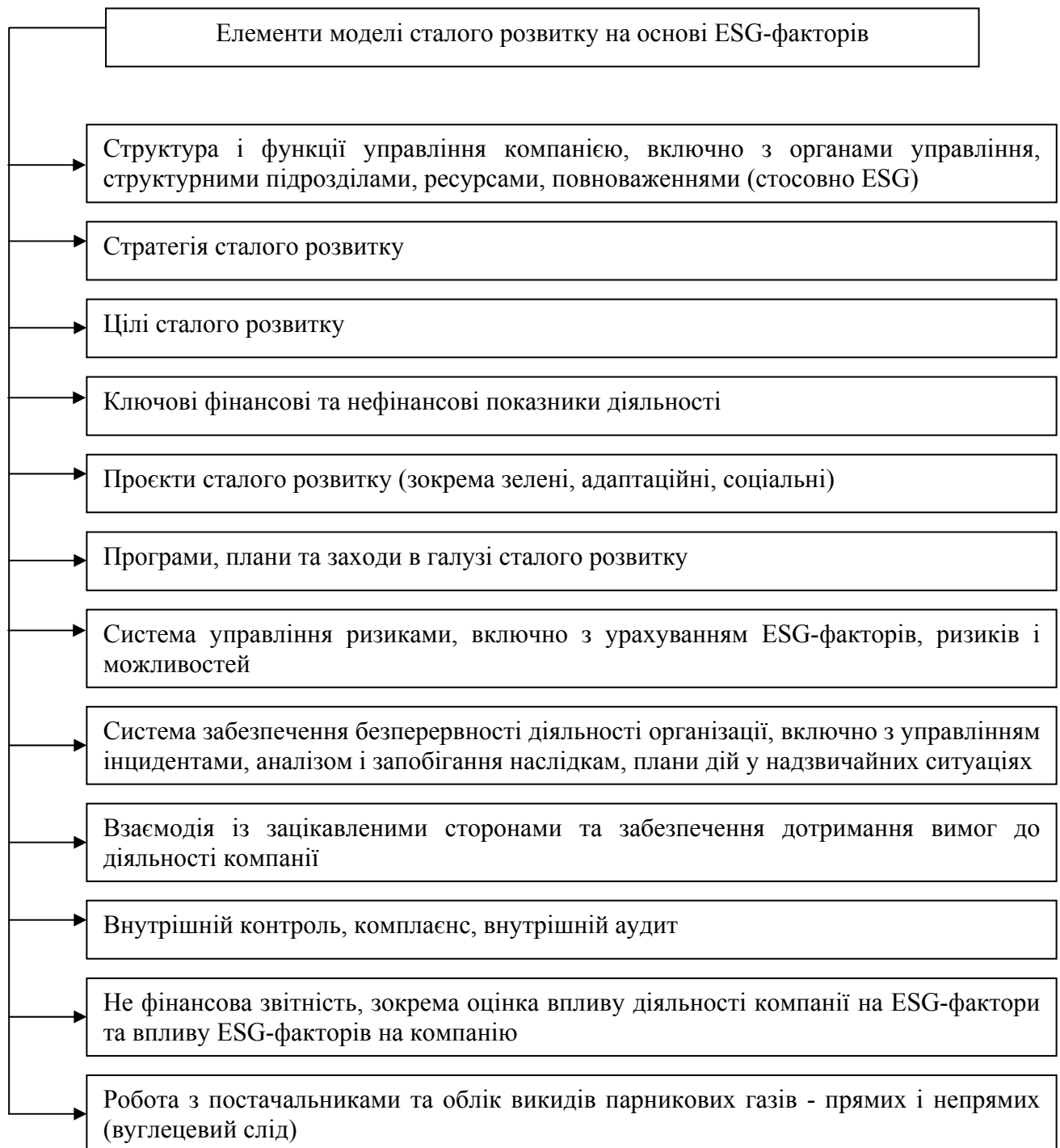

Рис. 1.6 - Елементи моделі сталого розвитку на основі ESG-факторів

Джерело: складено автором на основі [9, 23]

Аспекти сталого розвитку та ESG-фактори також мають бути враховані в:

- 1) операційній діяльності організації, включно з управлінськими процедурами та практиками, бізнес-процесами, планами та заходами;
- 2) системі стимулювання та винагороди персоналу;
- 3) управлінні ланцюжками поставок.

Далі більш докладно необхідно визначити кожний структурний елемент моделі сталого розвитку компанії з урахуванням ESG-принципів.

1. Структура і функції управління компанією, включно з органами управління, структурними підрозділами, ресурсами, повноваженнями (стосовно ESG) ESG-фактори та питання сталого розвитку мають враховуватися вже на стадії утворення органів управління. Багато компаній формують комітет зі сталого розвитку при раді директорів, запроваджують нові структурні одиниці, такі як директор зі сталого розвитку (Chief sustainability officer, CSO), департамент сталого розвитку тощо.

Відповідні органи управління та структурні підрозділи повинні володіти необхідними компетенціями, ресурсами та повноваженнями щодо реалізації ESG-принципів, оцінки ризиків і можливостей, ухвалення рішень, розподілу ресурсів. Рекомендується задокументувати відповідальність і повноваження в організації в частині сталого розвитку і ESG, що можливо зробити як шляхом розроблення нових документів, так і за рахунок внесення доповнень до наявних.

Такими документами можуть бути:

- 1) концепція або бізнес-модель сталого розвитку;
- 2) документи, що формують корпоративну культуру ESG, наприклад політика у сфері сталого розвитку, кодекс корпоративного управління, кадрова політика;
- 3) система стимулювання, оцінювання результатів і винагороди персоналу;
- 4) процедури комунікації (внутрішньої та зовнішньої взаємодії) з питань ESG;
- 5) процедури щодо врахування ESG-факторів і пов'язаних із ними ризиків і можливостей;

- 6) контрольні процедури;
- 7) процедури підготовки нефінансової звітності.

Необхідно організувати регулярний розгляд органами управління планів і звітів про реалізацію ESG-принципів і функцій, при цьому мають враховуватися як кількісні критерії, так і якісні оцінки.

2. Стратегія сталого розвитку

Для належного врахування всіх елементів сталого розвитку рекомендується сформувати (або актуалізувати) бізнес-модель компанії з охопленням місії, стратегії, бізнес-процесів і процедур з урахуванням ESG-факторів. Сама по собі стратегія сталого розвитку може бути як окремим документом, так і блоком у складі загальнокорпоративної стратегії, присвяченим ESG-факторам і питанням сталого розвитку. Має бути враховано вплив ESG-факторів, ризиків і можливостей на стратегію, плани та сценарії розвитку компанії. Бажано це передбачити в усіх наявних блоках стратегії (продуктовому, портфельному, регіональному, галузевому, операційному) з урахуванням апетиту до прийнятих ризиків і якості системи управління ризиками. Ухвалюванні стратегічні рішення з управління діяльністю з урахуванням ESG-факторів необхідно конкретизувати в планових показниках діяльності підрозділів і співробітників, у взаємозв'язку із системою стимулювання та винагороди, з відображенням в обліку та звітності.

3. Цілі сталого розвитку

Стратегічні рішення у сфері ESG необхідно конкретизувати в цільових показниках діяльності підрозділів і співробітників з подальшим моніторингом і формуванням звітності про виконання планів. Має бути забезпечено взаємозв'язок цілей сталого розвитку компанії з Цілями сталого розвитку (ЦСР ООН), цілями Паризької угоди з клімату, національними цілями, закріпленими в документах державного стратегічного планування. Цілі сталого розвитку необхідно пов'язати з бізнес-процесами, проектами та заходами.

4. Ключові фінансові та нефінансові показники діяльності

Необхідно розробити й пов'язати між собою показники, що відображають участь підрозділів і персоналу компанії в досягненні корпоративних цілей сталого

розвитку, прогресу ESG-розвитку, показників ESG-ризиків і можливостей, прямих і непрямих викидів та інших значущих показників. Важливо встановити формули розрахунку показників, організувати управління фінансовими та нефінансовими показниками діяльності, аналіз їхньої динаміки та регулярно проводити оцінку відповідності результатів діяльності запланованим ключовим показникам.

5. Проєкти сталого розвитку (у тому числі зелені, адаптаційні, соціальні)

Важливо організувати облік проєктів у сфері сталого розвитку, формування реєстру сталих проєктів компанії. Під час ініціювання та запуску проєктів необхідно співвіднести їх із критеріями зелених, адаптаційних, соціальних проєктів (на підставі відповідних таксономій), а також дотримуватися принципів відповідального інвестування. За кожним із напрямів діяльності необхідно розробити конкретні якісні та кількісні критерії відповідності проєктів, що дають змогу віднести їх до зелених або адаптаційних. Серед критеріїв велику увагу необхідно приділити відповідності показникам ресурсної та енергетичної ефективності згідно з інформаційно-технічними довідниками з найкращих доступних технологій.

6. Програми, плани та заходи у сфері сталого розвитку.

Порядок денний сталого розвитку необхідно інтегрувати в повсякденну діяльність усіх причетних підрозділів і забезпечити їхню взаємодію з питань ESG. Мають бути чіткі процедури формування, узгодження та затвердження програм і планів, постановка завдань (заходів) у сфері сталого розвитку та контроль їх виконання з оцінкою ефективності.

7. Система управління ризиками, включно з урахуванням ESG-факторів, ризиків і можливостей

ESG-ризик (можливість) це екологічні, соціальні або управлінські події або умови, які можуть мати істотний вплив (негативний або позитивний) на активи, фінансове становище, прибуток і репутацію компанії. Для екологічних ризиків рекомендується вживати більш точний термін «ризик у сфері клімату та довкілля», які поділяються на фізичні ризики та ризики перехідного періоду.

ESG-ризик групуються за напрямками:

E - ризики у сфері клімату та довкілля, у тому числі фізичні ризики: катастрофи (урагани, повені, пожежі, хвилі спеки), хронічні зміни (перепади температури, підвищення рівня моря, скорочення водних ресурсів, втрата біорізноманіття та зміни в продуктивності земель і ґрунтів), перехідні ризики (зміни законодавства, технічний прогрес, зміни поведінки споживачів, цін, тарифів, податків).

S - соціальні ризики, зокрема вплив зміни соціальних пропорцій (рівність, здоров'я, безпека, трудові відносини, міграція, спільноти), якість і безпека надаваних продуктів, послуг і умов праці;

G - управлінські ризики, зокрема процедури ухвалення управлінських рішень (підпорядкованість, справедливість, чесність, прозорість, права, обов'язки, винагороди керівників).

У компанії мають бути процедури ідентифікації, управління та контролю ESG-ризиків: бажано, щоб вони були інтегровані в загальну систему управління ризиками, але можуть бути й окремо, при цьому потрібно врахувати їхню взаємодію з іншими ризиками. Необхідно організувати ідентифікацію та облік ESG-факторів, забезпечити їх інтеграцію в бізнес-модель компанії та механізми взаємозв'язку ESG-факторів з ризиками і можливостями. Мають бути встановлені взаємозв'язки ризиків і можливостей з операційною діяльністю компанії (бізнес-процесами), проєктами, виробленою продукцією (послугами), ланцюжком поставок, взаємовідносинами з контрагентами. Потрібно розробити механізми оцінки впливу діяльності компанії на навколишнє середовище (в тому числі на клімат), соціальну сферу (у тому числі на дотримання прав людини) та економіку. На регулярній основі має проводитися оцінка та аналіз впливу ESG-ризиків на поточну операційну діяльність компанії та майбутні інвестиційні проєкти, оцінка та переоцінка ESG-ризиків і можливостей, визначатися стратегія управління ними.

8. Система забезпечення безперервності діяльності організації, включно з управлінням інцидентами, аналізом і запобігання наслідкам, плани дій у надзвичайних ситуаціях.

У компанії має бути реалізовано механізм визначення потенційних подій (інцидентів), які можуть призвести до порушення діяльності, матеріальних або інших втрат, надзвичайної ситуації або кризи. Необхідно розробити плани і процедури забезпечення безперервності діяльності, забезпечити фіксацію доконаних інцидентів і мінімізацію їхнього впливу, включно зі своєчасним аварійним відновленням фізичних активів, IT-систем, і безпеку персоналу та умови для його роботи. Рекомендується заздалегідь створити шаблони планів дій у надзвичайних ситуаціях і реакцій на непередбачувані події, які не можна передбачити і запобігти, але на які необхідно оперативно реагувати, включаючи структурований обмін інформацією з аварійними службами та перелік відновлювальних робіт.

9. Взаємодія із зацікавленими сторонами та забезпечення дотримання вимог до діяльності компанії.

Необхідно організувати ідентифікацію та облік обов'язкових вимог до діяльності компанії (до яких можна віднести законодавчі, регуляторні, нормативні) та зобов'язань, добровільно прийнятих компанією. До добровільних належать міжнародні, національні та галузеві стандарти, серед яких стандарти в галузі сталого розвитку та корпоративного управління, стандарти в галузі охорони довкілля, енергоефективності, охорони здоров'я та безпеки праці, соціальної відповідальності, управління якістю. Для компанії буде корисним ведення бази даних внутрішніх і зовнішніх документів, що містять ESG-вимоги. Важливо не тільки ідентифікувати різні екологічні, соціальні та управлінські аспекти діяльності компанії, а й установити взаємозв'язки між ними, а також із фінансовими та нефінансовими показниками діяльності компанії.

10. Внутрішній контроль, комплаєнс, внутрішній аудит.

Комплаєнс має здійснювати моніторинг і контроль дотримання вимог зацікавлених сторін, служби внутрішнього контролю перевіряють врахування ESG-факторів, виконання встановлених контрольних процедур. Внутрішній аудит проводить перевірку того, як здійснюється управління ESG-ризиками та

можливостями, дає пропозиції щодо перегляду організаційної структури та конкретних функцій.

11. Нефінансова звітність, у тому числі оцінка впливу діяльності компанії на ESG-фактори та впливу ESG-факторів на компанію.

Результати роботи компанії з реалізації екологічної, соціальної та управлінської відповідальності мають відображатися у фінансовій звітності та нефінансовій інформації для зацікавлених сторін. Зацікавленими сторонами в отриманні ESG-звітності є акціонери, інвестори, клієнти, партнери, співробітники, засоби масової інформації, соціальні групи, професійні та наукові кола. Поряд із загальними питаннями кожна із зацікавлених сторін приділяє увагу спеціальним аспектам ESG-звітності. ESG-звітність має розкривати інформацію щодо екологічних, соціальних та управлінських питань, дотримання регуляторних вимог і законодавства, необхідну для розуміння розвитку та використовуваної бізнес-моделі. ESG-звітність має бути: суттєвою, достовірною, збалансованою (містити не тільки позитивні, а й і негативні факти), зрозумілою, всеосяжною, але стислою, такою, що відображає перспективу, орієнтованою на зацікавлені сторони, послідовною, порівнянною і доступною (максимум «один клік»).

12. Робота з постачальниками та облік викидів парникових газів прямих і непрямих (вуглецевий слід).

Необхідно організувати облік залучених у ланцюжок постачань постачальників (підрядників, виконавців) у розрізі продукції (послуг), що виробляється компанією, з ідентифікацією пов'язаних із ними ESG-ризиків і можливостей. Рекомендується проводити оцінку практики сталого розвитку та ESG партнерів, постачальників і субпостачальників (зокрема з погляду потенційного завдання ними шкоди навколишньому середовищу, включаючи вуглецевий слід) і планувати дії щодо усунення ризику, який вони становлять для компанії. Мають бути реалізовані механізми обліку викидів парникових газів - прямих і непрямих, розрахунку вуглецевого сліду як по компанії загалом, так і в розрізі виробленої компанією продукції (послуг) по всьому ланцюжку поставок.

На основі описаних елементів, можливо побудувати модель сталого розвитку організації на основі ESG-факторів, як показано на рисунку 1.7.

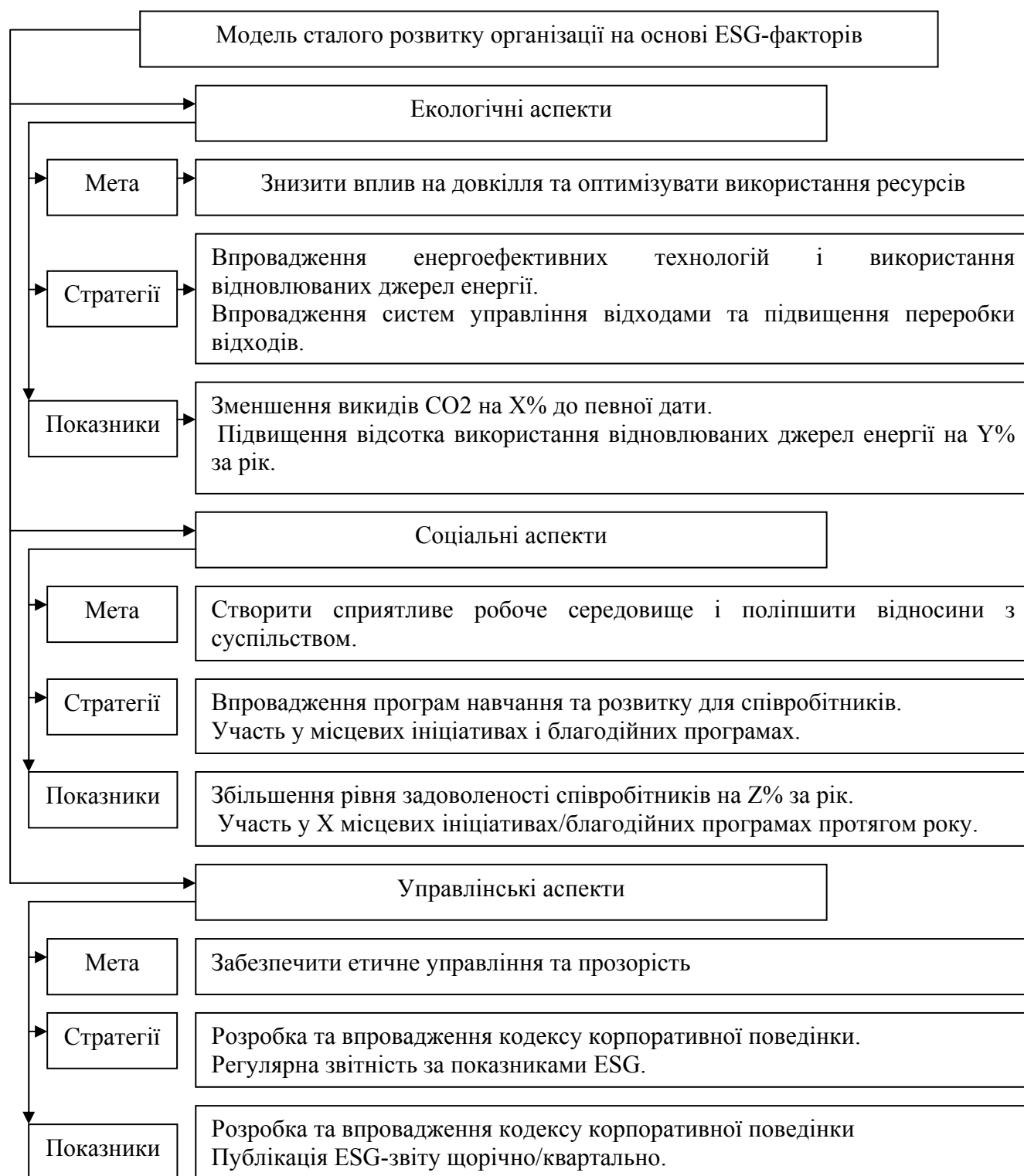

Рис. 1.7 - Модель сталого розвитку організації на основі ESG-факторів

Джерело: складено автором

Зазначена модель на рисунку 1.7 є загальною, вона може бути адаптована і доповнена залежно від конкретних характеристик і цілей конкретної організації. Кожен із цих аспектів має бути реалізований і регулярно оцінений для забезпечення сталого розвитку організації на основі принципів ESG.

Для кращого розуміння концептуальної моделі сталого розвитку необхідно не тільки дати перелік її структурних елементів з їх коротким описом, як це зроблено вище, а й відобразити взаємозв'язки та взаємодію між зазначеними елементами. Таким чином, можна отримати візуальне представлення концептуальної моделі сталого розвитку організації.

Таким чином, можна зробити висновки, що побудова моделі сталого розвитку на основі ESG-факторів дає змогу організації динамічно розвиватися, оскільки така модель враховує не лише фінансові показники, а й фактори, що впливають на екологічну, соціальну та управлінську стійкість компанії: побудова моделі сталого розвитку на основі ESG-принципів допомагає залучити інвестиції та утримати інвесторів, які цінують довгострокову стійкість та етичне управління; інтеграція ESG-факторів у стратегічне планування та процеси ухвалення рішень дає змогу компанії управляти ризиками більш ефективно та пристосовуватися до бізнес-середовища, що змінюється; врахування екологічних, соціальних та управлінських аспектів допомагає запобігати потенційним проблемам і створює умови для довгострокового успіху; сприяє створенню сприятливого робочого середовища, яке приваблює й утримує талановитих співробітників; лояльність і підтримку з боку клієнтів, які стають дедалі свідомішими та відповідальнішими у своїх купівельних рішеннях. Це може стати конкурентною перевагою і сприяти зростанню ринкової частки.

Отже, побудова моделі сталого розвитку на основі ESG-факторів не тільки сприяє розв'язанню соціальних та екологічних проблем, а й приносить конкретні переваги для бізнесу, даючи змогу компанії динамічно розвиватися в довгостроковій перспективі.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ТОВ «CARING PHARM»

2.1 Характеристика ТОВ «Caring pharm» та аналіз основних фінансово-господарських показників

Для оцінки діяльності обрано товариство з обмеженою відповідальністю Caring pharm.

Місія компанії ТОВ «Caring pharm» - підтримувати здатність людей дбайливо і відповідально відноситися до здоров'я.

Компанія Caring pharm почала свою діяльність на ринку фармації у 2004 році.

ТОВ «Caring pharm» підприємство фармації, спеціалізацією є виготовлення лікувальних препаратів у твердих і м'яких желатинових капсулах, і порожніх желатинових капсул.

Продукція, вироблена на підприємстві, поділяється на такі групи:

- тверді желатинові капсули;
- препарати вітамінної групи;
- жарознижувальні, болезаспокійливі та протизапальні засоби;
- серцево-судинні ліки;
- офтальмологічні ліки;
- інша продукція.

Тип основного виробництва - масове, яка проводить операційну діяльність за безперервним технологічним циклом.

Виробний потенціал підприємства забезпечений необхідним устаткуванням для основної та допоміжної діяльності. Різноманітні технології, що використовуються на підприємстві, вказують на його спеціалізацію у бізнес-процесах. Крім того, на підприємстві впроваджено та повністю сертифіковано систему контролю якості, що охоплює всі етапи виробничого процесу, від закупівлі сировинних матеріалів до реалізації готової продукції.

Система контролю якості фармпідприємства включає в себе різні підрозділи, де розподілені функції, що забезпечують контроль якості виробленої продукції:

- Хіміко-мікробіологічна лабораторія;
- Відділ технічного контролю;
- Відділ якості.

У цих підрозділах працює кваліфікований персонал, який має необхідні компетенції у сфері організації та належної виробничої практики, гарантування якості. Ці працівники мають відповідну освіту, спеціальну підготовку, технічні навички та досвід.

На підприємстві проводиться поетапне впровадження принципів GMP. Також на підприємстві розроблена та протестована система управління навколишнім середовищем, яка відповідає вимогам стандарту ISO 14001, що в свою чергу відповідає ESG-принципам.

Організаційна структура ТОВ «Caring Pharm» відображає комплексність та взаємозв'язки всіх його підрозділів. Це підприємство функціонує ефективно, а його організаційна структура адаптивна до будь-яких змін, які відбуваються як у зовнішньому, так і внутрішньому середовищі підприємства.

Директор відповідає за керування всією роботою підприємства та несе відповідальність за його результативність. Заступники директора призначаються згідно з переліком функцій, серед яких є з комерційних питань, наукової роботи, якості, правової та кадрової роботи.

Заступник директора з комерційних питань керує відділами маркетингу і збуту, а також відділом матеріально-технічного постачання.

Заступник директора з якості відповідає за керівництво відділом технічного контролю, хіміко-мікробіологічною лабораторією та відділом гарантування якості. Ці відділи забезпечують високу якість продукції, здійснюють профілактичні заходи для запобігання виникненню браку.

Головний бухгалтер керує бухгалтерією, яка веде облік виробничо-господарської діяльності підприємства.

Головний економіст має безпосереднє керівництво планово-економічним відділом, що здійснює планування економічних показників операційно-господарської діяльності, спрямоване на організацію раціональної діяльності та використання резервів виробництва для досягнення максимальної економічної ефективності.

Функції технічного розвитку підприємства, забезпечення безпечних умов праці, рівень механізації та автоматизації процесів виробництва та стандартизація перебувають у віданні головного інженера.

Підпорядковані головному інженеру служба головного енергетика, служба головного механіка, виробничий цех, технологічне бюро, інженер з охорони праці та інженер з охорони навколишнього середовища.

Служба головного механіка та служба головного енергетика здійснюють ремонт всього парку устаткування підприємства, а також нагляд за станом і правилами експлуатації енергетичного обладнання та електромашин.

Для здійснення господарської діяльності кожне підприємство повинно мати у своєму розпорядженні певне майно, що належить йому на правах власності. Усі види такого майна в сукупності називаються активами підприємства.

Активи являють собою економічні ресурси ТОВ "Caring Pharm", представлені у формі загальних матеріальних цінностей, які використовуються в господарській діяльності з метою отримання прибутку. Активи цієї організації класифікуються за різними ознаками, але основні з них з фінансової точки зору включають:

Оборотні (поточні) активи, які відображають сукупність матеріальних цінностей, що використовуються в поточній виробничо-комерційній діяльності та повністю споживаються протягом одного виробничо-комерційного циклу. Сюди включаються виробничі запаси сировини та напівфабрикатів, обсяг незавершеного виробництва, запаси готової продукції для реалізації, дебіторська заборгованість, грошові кошти в національній та іноземній валюті, короткострокові фінансові вкладення, а також витрати майбутніх періодів.

Необоротні активи являють собою сукупність матеріальних цінностей, які багаторазово беруть участь у господарській діяльності та поступово переносять свою вартість на продукцію. До них належать основні засоби, нематеріальні активи, незавершені капітальні вкладення, обладнання для монтажу, довгострокові фінансові вкладення та інші види необоротних активів.

В таблиці 2.1 представлено динаміку ефективності використання основних засобів ТОВ «Caring Pharm»

Таблиця 2.1 – Показники ефективності використання основних засобів ТОВ «Caring Pharm»

Показники	Період			Зміни, тис. грн.		Темпи змін, %	
	2020	2021	2023	2021 /2020	2022 /2021	2021 /2020	2022/ 2021
1. Середня вартість основних засобів, тис. грн.	2666270	2937413	3133734	271143	196321	110,2	106,7
2. Виручка від продажів, тис. грн.	4905557	5871235	7292476	965678	1421241	119,7	124,2
3. Прибуток до оподаткування, тис. грн.	422843	574191	992139	151348	417948	135,8	172,8
4. Середньооблікова чисельність працівників, осіб.	4061	4253	4377	192	124	104,7	102,9
5. Фондовіддача, грн.	1,84	2	2,3	0,2	0,3	108,7	116,4
6. Фондоємність, грн.	0,54	0,5	0,4	0,0	-0,1	92,6	85,9
7. Фондорентабельність, %	0,12	0,13	0,3	0,0	0,2	108,3	243,5
8. Фондоозброєність, тис. грн./осіб.	656,56	690,67	715,95	34,1	25,3	105,2	103,7

Джерело: [складено автором на основі звітності підприємства]

З аналізу таблиці 2.1 можна зробити такі висновки. Виручка від продажів ТОВ «Caring Pharm» зростала щороку, збільшившись на 19,7 % у 2021 році та на

24,2% у 2022 році. Показники фондоємності, фондорентабельності та фондоозброєності також демонструють позитивну динаміку, що свідчить про грамотне використання основних фондів і сприяє збільшенню виробництва та продажів продукції.

Фондомісткість і фондівіддача є взаємопов'язаними показниками, що характеризують ефективність використання основних фондів. Фондовіддача відображає участь основних фондів у формуванні обсягу продукції в грошовому вираженні, тоді як фондомісткість відображає участь основних фондів у кожній гривні реалізованої або випущеної продукції. Обидва показники також демонструють позитивну динаміку, що підтверджує ефективне використання основних фондів і зростання виручки в зазначеному періоді.

Проведемо аналіз показників забезпеченості ТОВ «Caring Pharm» власними оборотними коштами.

Таблиця 2.2 – Показники ефективності використання оборотних коштів ТОВ «Caring Pharm» за 2020-2022 рр.

Показники	Період			Зміни, тис. грн.		Темпи змін, %	
	2020	2021	2023	2021 /2020	2022 /2021	2021 /2020	2022/ 2021
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Сума оборотних коштів, тис. грн.:							
- на початок	3558951	4263126	5419355	704175	1156229	119,8	127,1
- на кінець	4263126	5419355	6145999	1156229	726644	127,1	113,4
- середня за рік	3886391	4820335	5782677	933944	962342	124	120,0
2. Виручка від продажів, тис. грн.:							
- за рік	4905557	5871235	7292476	965678	1421241	119,7	124,2
- одноденна	13627	16309	19979	2682	3670,39	119,7	122,5
3. оборотність:							
- у днях	285,2	295,6	289,4	10,4	-6,2	103,6	97,9
- у %	1,26	1,22	1,3	-0,04	0,0	-	103,4

1	2	3	4	5	6	7	8
4. Частка власних оборотних коштів в оборотних коштах підприємства, %:							
- на початок	43,6	37,6	37,1	-5,9	-0,5	86,2	98,7
- на кінець	37,6	37,1	47,3	-0,5	10,2	98,7	127,5

Джерело: [складено автором на основі звітності підприємства]

З аналізу даних таблиці 2.2 можна зробити такі висновки. У період з 2020 по 2022 рік сума оборотних коштів ТОВ «Caring Pharm» зростала. Виручка від продажів також демонструє позитивну динаміку: у 2021 році вона збільшилася на 19,7 % порівняно з 2020 роком, а у 2022 році - на додаткові 24,2 % порівняно з 2021 роком. Одноденна виручка від продажів у 2022 році становила 19979 тис. грн., перевищуючи показники 2021 і 2020 років.

Частка власних оборотних коштів на кінець 2021 року становила 37,1 %, що на 0,5 % нижче за рівень 2020 року. Однак у 2022 році відбулося значне зменшення частки власних обігових коштів на 10,2 %, досягнувши на кінець 2022 року значення 47,3 %.

Наступним кроком буде аналіз показників з праці ТОВ «Caring Pharm».

Таблиця 2.3 – Показники ефективності персоналу ТОВ «Caring Pharm»

Показники	Період			Зміни, тис. грн.		Темпи змін, %	
	2020	2021	2023	2021 /2020	2022 /2021	2021 /2020	2022/ 2021
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Середньооблікова чисельність працівників, осіб.	4061	4253	4377	192	124	104,7	102,9
2. Витрати на оплату праці, тис. грн.	1394422	1596537	1759043	202115	162506	114,5	110,2

3. Виручка від продажів, тис. грн.							
- у діючих цінах	4905557	5871235	7292476	965678	1421241	119,7	124,2
- у порівнянних цінах	4601836	5512897	6879694,34	911061	1366797	119,8	124,8
4. Собівартість продажів, тис. грн.	4359146	5064440	6107966	705294	1043526	116,2	120,6
5. Прибуток від продажів, тис. грн.	505054	511899	1141809	118,4	629910	150,2	223,1
6. Середня заробітна плата за:							
рік, тис. грн.	343,4	375,4	401,9	32	26	109,3	107,1
місяць, тис. грн.	28,6	31,3	33,5	2,7	2	109,3	107,0
7. Продуктивність праці, тис. грн./осіб.							
у діючих цінах	1207,9	1380,5	1666,1	172,6	286	114,3	120,7
у порівнянних цінах	1133,2	1296,2	1571,8	163	276	114,3	121,3
8. Частка витрат на оплату праці у витратах, %	32	31,5	28,8	-0,5	-3	-	-
9. Рівень витрат на оплату праці, у % до виручки	28,4	27,2	24,1	-1,2	-3	-	-

Джерело: [складено автором на основі звітності підприємства]

З аналізу таблиці 2.3 можна виділити такі висновки. Середньооблікова чисельність працівників ТОВ «Caring Pharm» збільшилася за період з 2020 року по 2022 рік на 316 осіб. Витрати на оплату праці також зростали протягом досліджуваного періоду на 14,5 % у 2021 році та на додаткові 10,2 % у 2022 році. Це, зокрема, пов'язано зі зростанням чисельності працівників на підприємстві. Середня заробітна плата збільшилася з 343,3 тис. грн. у 2020 році до 401,9 тис. грн. у 2022 році. Позитивним є також підвищення продуктивності праці з 1207,9 тис. грн. у 2020 році до 1666,1 тис. грн. у 2022 році (на 14,3 % у 2021 році та на додаткові 20,7 % у 2022 році).

Дослідження прибутку починається з оцінки досягнення загального плану прибутку, його компонентів та аналізу динаміки прибутку на основі фінансових звітів ТОВ «Caring Pharm».

Таблиця 2.4 – Динаміка фінансових результатів ТОВ «Caring Pharm» за 2020-2022рр. (тис.грн.)

Показники	Період			Зміни, тис. грн.		Темпи змін, %	
	2020	2021	2023	2021 /2020	2022 /2021	2021 /2020	2022/ 2021
1. Виручка від продажу товарів, продукції, робіт, послуг	4905557	5871235	7292476	965678	1421241	119,7	124,2
2. Собівартість проданих товарів, продукції, робіт, послуг	4359146	5064440	6107966	705294	1043526	116,2	120,6
3. Валовий прибуток	546411	806795	1184510	260384	377715	147,7	146,8
4. Комерційні витрати	34512	38105	42701	3593	4596	110,4	112,1
5. Прибуток від продажів	511899	768690	1141809	256791	373119	150,2	148,5
6. Відсотки до отримання	520	1247	6961	727	5714	239,8	558,2
7. Відсотки до сплати	12375	21515	34164	9140	12649	173,9	158,8
8. Доходи від участі в інших організаціях	116	219	389	103	170	188,8	177,6
9. Інші доходи	11576	46733	238854	35157	192121	403,7	511,1
10. Інші витрати	88893	221183	361710	132290	140527	248,8	163,5
11. Прибуток до оподаткування	422843	574191	992139	151348	417948	135,8	172,8
12. Чистий прибуток	316352	393043	734250	76691	341207	124,2	186,8

Джерело: [складено автором на основі звітності підприємства]

З даних таблиці 2.4 виокремлюються такі основні моменти. За період з 2020 року по 2022 рік спостерігається стабільне та суттєве зростання виручки від

продажів. У 2020 році вона становила 4905557 тис.грн., у 2021 році - 5871235 тис.грн. (збільшившись на 19,7 %), а у 2022 році виручка збільшилася ще істотніше - на 24,2%, досягнувши 7292476 тис.грн. Також спостерігається позитивна динаміка за всіма показниками прибутку, особливо помітне зростання прибутку в 2022 році: прибуток від продажів збільшився на 48,5%, валовий прибуток - на 46,8%, а чистий прибуток - на 86,8%. Зростання виручки за звітний період ТОВ «Caring Pharm» було зумовлено, насамперед, збільшенням обсягів виробництва підприємства. За показниками витрат також спостерігається тенденція до збільшення: собівартість продукції збільшилася за аналізований період на 36,8%, а комерційні витрати - на 22,5%.

2.2 Аналіз досягнень стратегічних цілей ТОВ «Caring Pharm»

Для забезпечення ефективного управління організацією необхідно створити набір загальноприйнятих і чітко визначених принципів і методик, які слугуватимуть основою для ухвалення рішень і виконання діяльності всередині організації. Ці принципи і методики мають бути розроблені з урахуванням специфіки діяльності організації, її цілей і цінностей, а також враховувати зовнішні чинники, такі як ринкова конкуренція, мінливі технології та вимоги законодавства.

Розроблення загальних принципів управління дає змогу встановити загальну стратегію дій і напрямок розвитку організації. Вони можуть містити такі аспекти, як принципи цілеспрямованості, системності, ефективності, гнучкості та інноваційності. Методики управління, своєю чергою, є конкретними інструментами, процесами та підходами, які застосовуються для досягнення цілей організації. Це може включати в себе методи планування, контролю, мотивації персоналу, управління змінами тощо.

Розроблення загальних принципів і методик управління дає змогу створити єдиний фреймворк, який допомагає узгодити дії всіх учасників організації,

підвищити її ефективність, а також забезпечити її стійкість до мінливих умов зовнішнього середовища.

На рисунку 2.1 представлено філософію ТОВ «Caring Pharm»

Бачення	Місія
ТОВ «Caring Pharm» - фармацевтичне підприємство, що стабільно зростає, надійний партнер і привабливе місце роботи.	ТОВ «Caring Pharm»- розробник і виробник фармацевтичної продукції, який прагне бути надійним партнером підприємств і організацій.
Пріоритети	Цінності
- Своєчасне постачання якісного продукту - Виробництво та розробка Інноваційних ліків - Зростання частки ринку на спеціалізованих сегментах - Безперервне поліпшення системи	- Головна цінність - співробітники. Наступність і накопичення досвіду. Високий професіоналізм у виробництві та управлінні - Динамічний розвиток інновацій - Підвищення вартості бізнесу - Співпраця з органами державної влади - Соціальна відповідальність - Задоволеність соціуму та персоналу діяльністю Товариства

Рис.2.1 - Філософія ТОВ «Caring Pharm»

Стратегія являє собою узагальнену модель дій, необхідних для досягнення поставлених цілей. Цілі, своєю чергою, є ключовими результатами, до яких прагне підприємство у своїй діяльності. Встановлення конкретних цілей дає змогу керівництву сформулювати основні напрямки, на яких має зосередитися діяльність підприємства та його колективу.

Для ТОВ «Caring Pharm» цілі мають бути досягнуті через розробку і реалізацію комплексу заходів, спрямованих на виконання таких стратегічних завдань:

Концентрація зусиль у найперспективніших бізнес-напрямах, таких як виробництво новітніх фармацевтичних препаратів.

Реалізація ефективної інвестиційної політики, спрямованої на забезпечення стійких конкурентних переваг через реконструкцію та модернізацію перспективних виробництв, підвищення технологічного потенціалу та впровадження ресурсозберігаючих технологій.

1) Пріоритетне виділення коштів на виробництво товарів з високою рентабельністю і розширення їх виробництва, включаючи такі заходи:

- оптимізація поточного портфеля замовлень;
- впровадження нових продуктів з урахуванням техніко-економічних обґрунтувань, затверджених маркетинговим комітетом, виходячи з технологічного профілю підприємства та економічних вимог.

2) Підвищення ефективності управління на всіх рівнях, включно з:

- збільшення продуктивності праці персоналу;
- оптимізація організаційної структури підприємства;
- поліпшення корпоративної системи управління проектами;
- зниження всіх видів витрат і мінімізація втрат, зокрема через вдосконалення системи управлінського обліку;

- оптимізація рівня накладних витрат;
- поліпшення чинної системи нормативної документації;

3) Поліпшення системи мотивації та навчання, включно з:

- стимулювання персональної відповідальності співробітників за результати своєї роботи через систему преміювання;
- навчання менеджерів на всіх рівнях управлінських технологій;
- підтримка соціально відповідального бізнесу;
- сприяння взаємодії з освітніми установами;
- покращення культури виробництва та забезпечення безпеки робочих місць.

Вжиття заходів для забезпечення економічної, інформаційної безпеки та збереження комерційної таємниці.

Стратегічне управління у ТОВ «Caring Pharm» передбачає не тільки ретельне вивчення всіх його аспектів, що видається очевидним, а й активну участь менеджерів усіх рівнів у його розробленні.

Планування стратегії є важливим аспектом управління, що потребує значних зусиль і часу. Однак ключовою умовою успішного функціонування системи стратегічного планування є постійна увага до неї з боку вищого керівництва.

Стратегічна діагностика дає змогу визначити поточний і потенційний майбутній стан зовнішнього та внутрішнього середовища компанії, що забезпечує надійність та об'єктивність розроблення й ухвалення стратегічних рішень.

Зростання доходів ТОВ «Caring Pharm» у 2022 році було забезпечено за рахунок пошуку нових замовлень маркетинговими службами підприємства.

В таблиці 2.5 представлено виконання основних стратегічних завдань фарм. підприємства.

Таблиця 2.5 – Оцінка виконання планових стратегічних завдань ТОВ «Caring Pharm» у 2022 році

Завдання	Індикатор	План	Факт
Стабільне зростання бізнесу	Виручка від продажу товарів (робіт, послуг)	не нижче 6,5 млн. грн.	7,29 млн. грн.
	Чистий прибуток	не нижче 421 тис. грн.	734 тис. грн.
	Рентабельність за чистим прибутком	не нижче 5%	13%
	Чисті активи	не нижче 3,3 млн. грн.	3,6 млн. грн.
Забезпечення задоволеності споживачів	Зведений індекс задоволеності споживачів	не менше 4,1 балів	4,4 бала
	Рівень виконання цілей у сфері якості продукції, %	100	100
Розвиток системи менеджменту бізнесу	Підтвердження відповідності системи менеджменту підприємства	100	100
Забезпечення задоволеності персоналу	Рівень задоволеності персоналу, бали	Не менше 7,3 бали	7,9 балів

Таким чином, аналізуючи наведені в таблиці дані, можна зробити такі висновки. Стратегічні цілі, встановлені керівництвом ТОВ «Caring Pharm» на 2022 рік, були успішно досягнуті. Спостерігається перевищення планових показників виручки, чистого прибутку і рентабельності за чистим прибутком. Виручка від продажів у 2022 році перевищила планові значення на 0,79 мільйона гривень. Чистий прибуток також виявився вищим на 313 тисяч гривень, порівняно із запланованим рівнем. Індекс задоволеності споживачів визначається на основі комплексної оцінки якості товарів і послуг покупцями. Крім того, з таблиці наочно видно, що фактичний рівень задоволеності персоналу і загальний індекс задоволеності споживачів перевищують заплановані значення, що свідчить про ефективність діяльності ТОВ «Caring Pharm» в аналізованому періоді.

Для розроблення комплексу заходів щодо забезпечення сталого стратегічного розвитку ТОВ «Caring Pharm» необхідно провести аналіз як зовнішнього, так і внутрішнього середовища підприємства. Для визначення найефективніших стратегічних напрямів розвитку ТОВ «Caring Pharm» доцільно виявити його сильні та слабкі сторони, а також визначити можливості та загрози, використовуючи метод SWOT-аналізу.

SWOT-аналіз надає можливість оцінити поточний стан і перспективи розвитку компанії, виявивши її сильні та слабкі сторони, ринкові можливості та фактори ризику. Він має стратегічну та управлінську цінність, коли враховує як внутрішні, так і зовнішні чинники, і дає змогу визначити необхідні ресурси та можливості для майбутнього успіху компанії.

Результати проведеного SWOT-аналізу для ТОВ «Caring Pharm» подано в таблиці 2.6.

На основі результатів аналізу підприємства ТОВ «Caring Pharm» виявлено значну кількість як сильних, так і слабких сторін, а також виявлено потенційні можливості та загрози.

У зв'язку з цим керівництву підприємства було б доцільно використати сильні сторони і можливості для подальшого розвитку, а також обмежити і, за можливості, усунути слабкі сторони і загрози.

Таблиця 2.6 – Матриця SWOT-аналізу ТОВ «Сaring Pharm»

Сильні сторони	Слабкі сторони
– використання системи стратегічного планування та управління; – використання розвиненої системи бюджетування; – наявність кваліфікованого персоналу; – наявність системи положень щодо мотивації праці; – наявність значної кількості сучасного обладнання; – освоєння нових прогресивних технологічних процесів; – наявність власних конкурентоспроможних розробок; – наявність внутрішніх розробників; – розвинена служба маркетингу; – значний досвід роботи на фармацевтичному ринку; – імідж підприємства, авторитет серед населення міста.	– недостатня ритмічність виробництва; – зрив термінів виготовлення продукції; – неповне використання можливостей обладнання; – відставання в освоєнні нових технологій; – залежність від політичної ситуації; – якість маркетингових досліджень і прогнозів; – дефіцит кваліфікованих кадрів; – відсутність повноцінного конкурсу при підборі людей на ключові позиції; – відсутність розробників, здатних розробляти нові форми продукції.
Можливості	Загрози
– високі вимоги до рівня і термінів розроблення нових видів продукції; – високі вимоги до термінів поставок і якості продукції; – монопольне становище на ринках – збільшення держзамовлень у зв'язку з воєнною агресією Росії; – розширення ринків збуту продукції підприємства.	– воєнна агресія з боку Росії; – відсутність виразної промислової політики держави; – кризові явища в економіці країни; – зростання інфляції, курсів валют, вартості кредитних ресурсів; – посилення податкового навантаження – висока конкуренція на ринку в фармацевтичній галузі.

Джерело: створено автором

SWOT-матриця є завершальним етапом аналізу діяльності підприємства і допомагає зробити висновки з проведеного аналізу, а також визначити стратегії для розвитку бізнесу. Вона складається з чотирьох квадрантів із тактичними діями, які сприяють збільшенню конкурентоспроможності продукту за рахунок використання сильних сторін, зниженню загроз від зовнішніх факторів та ефективному використанню можливостей зростання бізнесу.

На основі значущих сильних і слабких сторін компанії, а також можливостей і загроз, було розроблено SWOT-матрицю.

Для забезпечення стабільного розвитку підприємства потрібно встановити оперативні процедури, особливості яких включають постійний моніторинг показників його стійкості та своєчасне подання керівництву необхідної інформації. Крім того, необхідно прагнути до забезпечення як внутрішньої, так і зовнішньої стійкості підприємства.

Аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства дав змогу виявити фактори ризику для ТОВ «Caring Pharm». Серед них можна виділити політико-правові ризики, пов'язані з воєнною агресією Росії проти України. Також важливими є маркетингові ризики, такі як загроза зменшення замовлень та економічних криз, а також соціальні ризики, що включають нестачу кваліфікованого персоналу. Фінансово-економічні ризики також відіграють значну роль, включно з можливим невиконанням затверджених цілей щодо обсягу прибутку та рентабельності.

У зв'язку з цим необхідно розробити комплекс заходів, спрямованих на запобігання цим ризикам і забезпечення сталого розвитку та функціонування ТОВ «Caring Pharm».

2.3 Впровадження інтегральної оцінки сталого розвитку підприємства на основі ESG-принципів

Для забезпечення прогресу в досягненні цілей сталого розвитку на всіх рівнях економічної діяльності, оцінювання ефективності обраних засобів і досягнення поставлених цілей необхідно розробити відповідні критерії та показники - індикатори сталого розвитку. У 40-му розділі «Порядку денного на XXI століття» («Інформація для ухвалення рішень») наголошується: «Для забезпечення надійного підґрунтя для ухвалення рішень на всіх рівнях і сприяння полегшенню саморегульованої стійкості комплексних екологічних систем і систем розвитку необхідно розробити показники сталого розвитку».

У рамках Порядку денного 2030, ухваленого державами-членами ООН 25 вересня 2015 року, визначено 17 глобальних цілей сталого розвитку (ЦСР), які потрібно досягти впродовж зазначеного періоду. Для реалізації цих цілей розроблено 169 конкретних завдань. Процес моніторингу досягнення ЦСР у рамках Порядку денного 2030 передбачає використання 244 індикаторів сталого розвитку.

Рекомендації Організації Об'єднаних Націй щодо досягнення Цілей сталого розвитку в рамках Порядку денного 2030, а також досвід реалізації Програми Цілей сталого розвитку, наголошують на ключових вимогах до створення системи показників сталого розвитку промислового підприємства, яка лежить в основі методики оцінки сталого розвитку у формі інтегрального індикатора:

1) сумісність глобальних і національних індикаторів сталого розвитку з метою порівняння зі світовими найкращими практиками у сфері сталого розвитку та ESG;

2) врахування всіх аспектів діяльності промислового об'єкта (економічних, екологічних, соціальних);

3) відповідність індикаторам Цілей сталого розвитку (на період з 2015 по 2030 рік) для забезпечення безперервності в зборі та аналізі даних;

4) однорідність індикаторів для моніторингу сталого розвитку як у розвинених країнах, так і в країнах, що розвиваються (універсальність індикаторів);

5) можливість динамічного моніторингу сталого розвитку з урахуванням ESG-принципів як у минулому, так і в майбутньому;

6) можливість дезагрегування індикаторів для визначення впливу окремих чинників на показники сталого розвитку в динаміці;

7) можливість кількісного оцінювання індикаторів.

В таблиці 2.7 представлено індикатори для оцінки сталого розвитку на основі ESG-принципів, які будуть використані для розрахунку інтегрального показника сталого розвитку товариства з обмеженою відповідальністю «Caring Pharm».

Таблиця 2.7 – Індикатори оцінки сталого розвитку на основі ESG-принципів

№ п/п	Показник сталого розвитку	Формула для розрахунку
Екологічна складова (E – Environmental)		
1	Індекс емісії CO ₂ F ₁ екол.	Концентрація CO ₂ /ГДК (гранично допустима концентрація) CO ₂
2	Ступінь очищення води	F ₂ екол. Відношення обсягу стічної води, очищеної та придатної для використання як технічної (питної) води до обсягу споживаної промпідприємством води
3	Утилізація ТПВ F ₃ екол.	Відношення обсягу ТПВ, утилізованих відповідно до вимог екологічних нормативів, до загального обсягу вироблених підприємством ТПВ
4	Індекс енергоємності F ₄ екол.	Індекс енергоємності - відношення кількості спожитої енергії до валового доходу підприємства.
Соціальна складова (S – Social)		
1	Коефіцієнт стабільності кадрів F ₁ соц.	$K_{1\text{соц}} = 1 - P_{\text{ув}} / (P_{\text{с}} + P_{\text{п}})$, де P _{ув} - чисельність працівників, які звільнилися з підприємства за власним бажанням і через порушення трудової дисципліни за звітний період, осіб; P _с - середньооблікова чисельність працівників, які працювали на даному підприємстві в період, що передує звітному, осіб; P _п - чисельність новоприйнятих за звітний період працівників, осіб.
2	Рівень зарплати F ₂ соц.	Відношення середньої зарплати на підприємстві до середньої зарплати по промисловості
3	Забезпечення безпечних умов праці F ₃ соц.	Відношення загальної кількості виробничих травм до штатної чисельності N за звітний період
4	Підвищення кваліфікації F ₄ соц.	Відношення загальних витрат на підвищення кваліфікації до валового доходу за звітний період
Управлінська складова (G – Corporate Governance)		
1	Оновлення основних фондів F ₁ упр. Відношення вартості знову введених основних фондів до загальної вартості основних фондів на кінець звітного періоду	Відношення вартості знову введених основних фондів до загальної вартості основних фондів на кінець звітного періоду
2	Індекс обсягу продажів F ₂ упр	Відношення обсягів продажів у звітному та попередньому періоді
3	Рентабельність продажів F ₃ упр	Відношення прибутку до доходу від реалізації
4	Витрати на персонал до валового доходу F ₄ упр	Відношення сумарного показника оплати праці до валового доходу

Методика інтегральної оцінки сталого розвитку підприємства на основі ESG-принципів ґрунтується на використанні методу середнього і включає

локальні оцінки трьох складових стійкості (екологічної, соціальної та управлінської).

$$I = \sqrt[3]{F_{\text{еколог.}} * F_{\text{соц.}} * F_{\text{упр.}}}$$

Де I – інтегральна оцінка сталого розвитку підприємства на основі ESG-принципів

$F_{\text{еколог.}}$, $F_{\text{соц.}}$, $F_{\text{упр.}}$ – складові стійкості підприємства на основі ESG-принципів (екологічна, соціальна та управлінська).

$$F_{\text{еколог.}} = \sum_{j=1}^z \beta_j * F_{j\text{еколог}}$$

Де β_j - питома вага екологічного показника;

$$F_{\text{соц.}} = \sum_{j=1}^p c_j * F_{j\text{соц}}$$

Де c_j - питома вага соціального показника;

$$F_{\text{упр.}} = \sum_{j=1}^k a_j * F_{j\text{упр.}}$$

Де a_j - питома вага управлінського показника;

z , p , k - кількість показників екологічної, соціальної та управлінської складової.

Для інтерпретації чисельних значень методики оцінки сталого розвитку на основі ESG-принципів розроблено шкалу інтегральної оцінки сталого розвитку підприємства (шкала оцінки), подану в таблиці 2.8, на основі якої в таблиці 2.10 наведено рекомендації щодо управлінських заходів для сталого розвитку на основі ESG-принципів підприємства.

Таблиця 2.8 - Шкала інтегральної оцінки сталого розвитку на основі ESG-принципів підприємства

Значення інтегральної оцінки сталого розвитку на основі ESG-принципів	Інтерпретація інтегральної оцінки сталого розвитку	Опис
$0,7 < Y \leq 1$	Область сталого розвитку	Основні техніко-економічні показники зумовлюють лідируючі ринкові позиції підприємства, що забезпечує реалізацію соціальних та екологічних цілей. Рівень заробітної плати персоналу вищий, ніж у середньому по галузі; кадрова ситуація стабільна.
$0,3 < Y \leq 0,7$	Область середньостійкого розвитку	Основні техніко-економічні показники перебувають на середньому рівні, що забезпечує реалізацію соціальних та екологічних цілей у мінімальному обсязі.
$Y \leq 0,3$	Область нестійкого розвитку	Нерегулярний характер виробничої діяльності, реалізація соціальних та екологічних цілей не може бути забезпечена, нестабільність кадрової ситуації, значне скорочення робочих місць, заробітна плата нижча за середню по галузі.

Джерело: [28; 36]

В таблиці 2.9. представлено розрахунок компонентів інтегрального показника сталого розвитку на основі ESG-принципів для ТОВ «Caring Pharm», дані приведені за 2022 рік.

Таблиця 2.9 – Розрахунок компонентів інтегрального показника сталого розвитку на основі ESG-принципів ТОВ «Caring Pharm» за 2022 рік

№ п/п	Показник	Питома вага складових сталого розвитку підприємства на основі ESG-принципів
1	2	3
Екологічна складова (Еколог.)		
1	Індекс емісії CO ₂ F ₁ екол.	0,2
2	Ступінь очищення води	
3	Утилізація ТПВ F ₃ екол.	
4	Індекс енергоємності F ₄ екол.	

Продовження таблиці 2.9		
1	2	3
Соціальна складова (Fсоц.)		
1	Коефіцієнт стабільності кадрів F1соц.	0,36
2	Коефіцієнт рівня заробітної плати до середньої заробітної плати в галузі, F2соц.	
3	Забезпечення безпечних умов праці F3соц.	
4	Підвищення кваліфікації, коефіцієнт працівників, що пройшли підвищення кваліфікації за останні п'ять років F4соц.	
Управлінська складова (Fупр.)		
1	Оновлення основних фондів F1упр. Відношення вартості знову введених основних фондів до загальної вартості основних фондів на кінець звітного періоду, %	0,44
2	Індекс обсягу продажів F2упр	
3	Коефіцієнт рентабельності продажів F3упр	
4	Витрати на персонал до валового доходу F4упр	
Інтегральний показник сталого розвитку підприємства на основі ESG-принципів		$I = \sqrt[3]{0,22 * 0,36 * 0,44} = \sqrt[3]{0,3168} = 0,316$

Джерело: розраховано автором

Після проведених розрахунків, можна сказати, що рівень інтегрального показника перебуває на нижній межі області середньостійкого розвитку, таким чином, для ТОВ «Caring Pharm», необхідно впровадження таких заходів: технічне переозброєння з метою оптимізації виробничих витрат підприємства, розширення номенклатурного ряду з додаванням інноваційних продуктів. Пріоритети розподілу прибутку: 75% - інвестиційні витрати (35% - модернізація технологічного парку, інноваційне оновлення номенклатури продукції, 20% - соціальні проєкти, 20% - екологічні проєкти).

Інтегральний показник сталого розвитку підприємства на основі ESG-принципів (Environmental, Social, Governance) є комплексним підходом до оцінки ефективності діяльності компанії з урахуванням її впливу на навколишнє середовище, соціальні аспекти та управлінські практики. Використання такого показника має кілька важливих переваг, які узагальнено на рисунку 2.2.

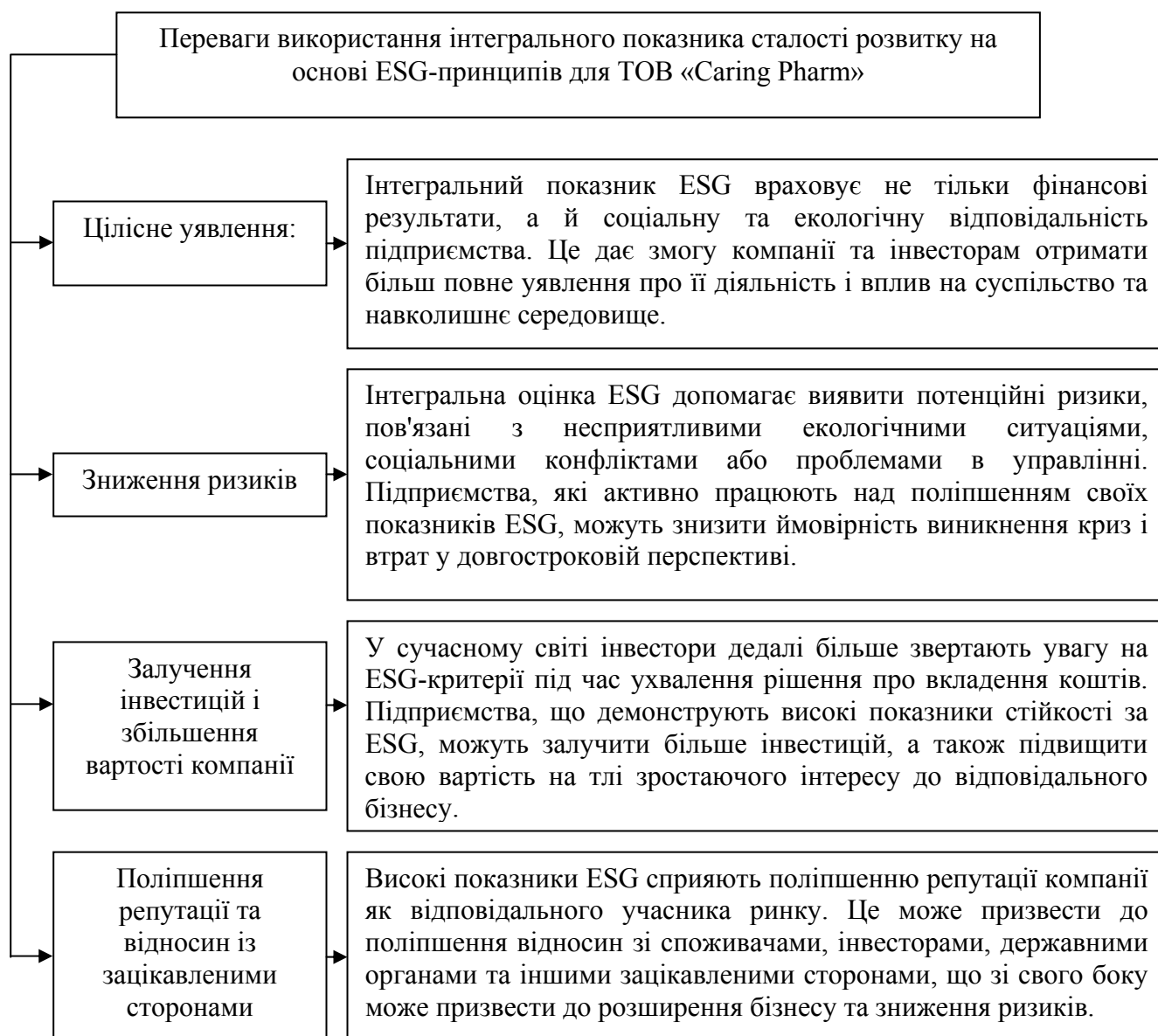

Рис. 2.2 – Переваги використання інтегрального показника сталості розвитку на основі ESG-принципів для ТОВ «Caring Pharm»

Джерело: узагальнено автором

Отже, використання інтегрального показника сталого розвитку підприємства на основі ESG-принципів є важливим інструментом для компаній, які прагнуть не тільки до фінансового прибутку, а й до довгострокової стійкості, зростання вартості бізнесу та соціальної відповідальності, тому для товариства з обмеженою відповідальністю «Caring Pharm», постійний моніторинг інтегрального показника буде постійний моніторинг у динаміці інтегрального показника сталого розвитку підприємства на основі ESG-принципів, дасть змогу

вчасно реагувати на виклики як зовнішнього, так і внутрішнього середовища, що стосуються екологічної, соціальної та управлінської складової, задля ухвалення своєчасних і правильних рішень.

У другому розділі кваліфікаційної роботи бакалавра було проведено аналіз фармацевтичного підприємства «Caring Pharm», створеного у формі товариства з обмеженою відповідальністю. Даний аналіз був проведений виходячи з трьох складових ESG, він показав, що підприємство стабільно розвивається, незважаючи на агресію Росії проти України, за останні три роки підприємство отримувало стабільний прибуток, недоліком є застаріле обладнання, і незначні обсяги його поновлення, і з чого випливає, що підприємство не в змозі на даний момент розширити номенклатуру лікарських препаратів, що виробляються. На підприємстві практично не відбувається плинності кадрового складу, єдиним недоліком є відставання в середній заробітній платі підприємства порівняно з цим показником по галузі.

Основні планові стратегічні завдання підприємство виконує в повному обсязі. Для вдосконалення діяльності та спрощення моніторингу, з метою швидкого та своєчасного реагування було запропоновано розрахунок інтегрального показника стабільного розвитку підприємства на основі ESG-принципів, його розрахунок показав, що дане підприємство перебуває на нижній межі області середньостійкого розвитку.

ВИСНОВКИ

У контексті сучасної нестабільності, особливо в період військових конфліктів, стабільне зростання підприємств, особливо у фармацевтичній галузі, відіграє ключову роль у забезпеченні не тільки економічного процвітання, а й охорони здоров'я населення. Фармацевтична галузь є життєво важливим сектором, оскільки надає ліки та медичні рішення, необхідні для підтримки здоров'я і благополуччя суспільства.

Стале зростання підприємств, особливо у фармацевтичній галузі, тісно пов'язане з принципами ESG (Environmental, Social, Governance), що стають дедалі важливішими в контексті сучасних викликів, як-от воєнні конфлікти та екологічні кризи.

Підхід ESG покликаний забезпечити інтегроване управління компанією, враховуючи її вплив на довкілля, соціальні аспекти та управлінські практики. У контексті фармацевтичної галузі це означає, що підприємства повинні не тільки прагнути до фінансового зростання, а й демонструвати відповідальне ставлення до навколишнього середовища, суспільства та прозоре корпоративне управління.

Застосування принципів ESG у фармацевтичній галузі передбачає врахування екологічних аспектів у виробництві ліків, як-от зниження викидів і енергоспоживання, поліпшення безпеки та ефективності процесів виробництва. Також це охоплює соціальну відповідальність, таку як забезпечення доступності ліків для меншого забезпечених верств населення, дотримання етичних принципів у клінічних дослідженнях, а також забезпечення безпеки і здоров'я працівників.

Крім цього, принципи управління та прозорості (governance) важливі для створення довіри з боку інвесторів і суспільства загалом. Це охоплює принципи корпоративного управління, як-от етичність, відкритість і участь у діалозі із зацікавленими сторонами.

Таким чином, застосування принципів ESG, особливо у фармацевтичній галузі сприяє не тільки сталому зростанню підприємств, а й створенню користі

для суспільства загалом, підтримуючи здоров'я докiлля, суспільства та бізнес-спільноти.

Стабільне зростання підприємств у цій галузі забезпечує доступність ліків і медичних продуктів, знижує ризики нестачі необхідних медикаментів, особливо в умовах воєнних дій або інших кризових ситуацій. Крім того, сталий розвиток фармацевтичних підприємств сприяє інноваційному прогресу та розробці нових ліків, що суттєво підвищує ефективність лікування різноманітних захворювань та покращує якість життя людей.

В другому розділі кваліфікаційної роботи бакалавра було проведено аналіз основних фінансово-економічних показників товариства з обмеженою відповідальністю «Caring Pharm», за результатами аналізу виявлено:

На протязі з 2020 – 2022 рік підприємство працювало стабільно, кожного року нарощувало чистий прибуток.

Основною проблемою підприємства є низький відсоток оновлення основних засобів, хоча при цьому фондоддача підприємства має тенденцію до зростання, а фондоємність до зменшення, але при цьому на підприємстві спостерігаються низькі темпи розширення номенклатури готової продукції, основна причина – недостатність сучасного обладнання.

Щодо системи управління персоналом, необхідно відмітити, що попри воєнні дії на території України ТОВ «Caring Pharm», за останні три роки збільшило кількість робочих місць на 7,2% у порівнянні з 2020 роком. Необхідно додати, що сталість кадрів на підприємстві висока, єдиним недоліком, можна визначити, меншу середню заробітну плату на підприємстві при порівнянні її з середньою платою по галузі, тобто підприємству необхідно поступово збільшувати цей показник, до показника по галузі, для збереження персоналу і недопущення його плинності.

Також в другому розділі кваліфікаційної роботи бакалавра, було запропоновано впровадження розрахунку інтегрального показника сталого розвитку підприємства на основі ESG-принципів, який є комплексним інструментом оцінки стійкості та соціальної відповідальності бізнесу. Цей

показник об'єднує три основні аспекти: навколишнє середовище (Environmental), соціальні питання (Social) та управлінські практики (Governance). Він надає компанії та інвесторам інтегрований погляд на її діяльність, враховуючи не лише фінансові результати, а й вплив на навколишнє середовище, стосунки з суспільством та управлінську ефективність. Інтегральний показник ESG дає змогу виявляти сильні та слабкі сторони бізнесу, визначати сфери для поліпшення та ухвалювати стратегічні рішення, спрямовані на досягнення сталого розвитку в довгостроковій перспективі. Таким чином, цей показник відіграє важливу роль у формуванні відповідального і конкурентоспроможного бізнесу, здатного ефективно адаптуватися до мінливих умов ринку і соціального середовища.

За проведеними розрахунками, можна відмітити, що в ТОВ «Caring Pharm», цей показник знаходиться на нижній межі області середньостійкого розвитку, таким чином, для ТОВ «Caring Pharm», необхідно впровадження таких заходів: технічне переозброєння з метою оптимізації виробничих витрат підприємства, розширення номенклатурного ряду з додаванням інноваційних продуктів. Пріоритети розподілу прибутку: 75% - інвестиційні витрати (35% - модернізація технологічного парку, інноваційне оновлення номенклатури продукції, 20% - соціальні проєкти, 20% - екологічні проєкти).

Моніторинг інтегрального показника стабільного розвитку підприємства на основі ESG-принципів є необхідним для забезпечення ефективного управління та підтримання стійкості бізнесу. Він дає змогу підприємству оцінювати свій прогрес у реалізації цілей сталого розвитку, виявляти сфери, що потребують поліпшень, і вживати відповідних коригувальних заходів. Моніторинг також дає змогу запобігати потенційним ризикам, пов'язаним із порушенням принципів ESG, і реагувати на зміни в зовнішньому середовищі, які можуть вплинути на бізнес. Зрештою, моніторинг інтегрального показника ESG сприяє поліпшенню управління, збільшенню прозорості та довгострокової стійкості підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Власова К. В. Корпоративна соціальна відповідальність – основа інноваційного розвитку підприємств АПК України. Економічний аналіз. 2018. Том 28. № 3. С. 247-251.
2. Глобальний договір ООН в Україні. 2023. URL: <https://globalcompact.org.ua/pro-nas/gd-oon-v-ukraini/>
3. Глобальний договір ООН. 2023. URL: <https://unglobalcompact.org/>
4. Десять принципів Глобального договору ООН. 2023. URL: <https://unglobalcompact.org/what-is-gc/mission/Principles>
5. Дослідницький звіт НКЕХ: ефективність індексів акцій ESG у порівнянні з традиційними індексами акцій. URL: <https://www.hkex.com.hk/-/media/HKEX-Market/News/Research-Reports/HKEx-Research-Papers/2020/>
6. ESG індекс прозорості України. URL: <https://index.cgpa.com.ua/eng2/>
7. ESG-звіт групи ДТЕК за 2020 рік. URL: https://dtek.com/sustainable_development/reportsesg/2020/
8. Епштейн М., Буховац А. Змусити стійкий розвиток працювати: найкращі практики управління та вимірювання корпоративного соціального, екологічного та економічного впливу. Видавництво Berrett-Koehler. 2014. URL: <https://www.econbiz.de/Record/making-sustainability-work-best-practices-inmanaging-and-measuring-corporate-social-environmental-and-economic-impacts-epstein>
9. Єльнікова Ю. Роль звітності зі сталого розвитку у здійсненні відповідальних інвестицій: огляд академічних джерел. Вісник СумДУ. Сер. : Економіка. 2017. №4. С. 36–41. DOI: 10.21272/1817-9215.2017.3-05.
10. Калініченко З. Проблеми адаптивного управління бізнес-системами в умовах впливу дестабілізаційних факторів в Україні. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, 2020. № 3. С. 222-231.
11. Касем Е., Тренц О., Гребічек Й., Фалдік О. Аналіз ключових індикаторів ефективності сталого розвитку для чеських пивоварень.

Менделівський сільськогосподарський університет Бруннен. 2015. С. 1937–1944.
DOI: <https://doi.org/10.11118/actaun201563061937>

12. Касич А. О., Яковенко Я. Ю. Сучасні науково-теоретичні підходи до визначення сутності поняття стійкого розвитку. Економіка та держава. 2016. №10. С. 14–20.

13. Касич А., Вохозка М. Методичне забезпечення управління сталим розвитком підприємства. Маркетинг та менеджмент інновацій. 2018. С. 371–381.
DOI: <https://doi.org/10.21272/mmi.2018.1-29>

14. Компас SDG. 2023. URL: <https://sdgcompass.org/>

15. Лазоренко Т., Шолом І. Теоретичні засади концепції управління стійким розвитком підприємства. Галицький економічний вісник. 2020. Том 6. № 67. С. 175–184. (Менеджмент). DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu.06.175

16. Лівощко Т. Моніторинг за ESG-принципами та його вплив на конкурентоспроможність суб'єктів господарювання. Вісник Хмельницького національного університету. 2022. № 5. Том 1. С.158-164.

17. Майкл Таттерсолл. Зростання ESG Investing. 2022. URL: <https://www.insiderintelligence.com/content/rise-of-esg-investing>

18. Маслак О., Гришко Н., Яковенко Я., Пирогов А., Дубовик О. (2022). Циркулярна економіка в Україні: екологічне, соціальне та корпоративне управління (ESG) як інструмент стійкості соціально-відповідального бізнесу в умовах подолання пандемії COVID-19. Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки). № 3, С. 3–8.

19. Матос П. ESG-принципи та відповідальне інституційне інвестування у світі : Критичний огляд досліджень ; пер. з англ. Львів : Видавництво Львівської політехніки. 2020. 88 с. (дата звернення 28.05.2023).

20. Міжнародна організація комісій з цінних паперів (IOSCO) «Рейтинги та постачальники даних щодо навколишнього середовища, соціальної сфери та

- управління (ESG)». 2021. URL: <https://www.iosco.org/library/pubdocs/pdf/IOSCOPD690>
21. Новікова О. Ф., Амоша О. І., Антонюк В. П. та ін. Сталий розвиток промислового регіону: соціальні аспекти: моногр. НАН України, Ін-т економіки промисловості. Донецьк. 2012. 534 с.
22. Перелік бізнес-індикаторів The SDG Compass. 2023. URL: <https://sdgcompass.org/business-indicators/>
23. Порядок денний сталого розвитку до 2030 року. URL: <https://sdgs.un.org/2030agenda>
24. Посібник для дій бізнесу щодо ЦСР. 2015. URL: https://sdgcompass.org/wp-content/uploads/2015/12/019104_SDG_Compas_Guide_2015.pdf
25. Райко Д., Маслак О., Маслак М. (2021). Стратегія стійкого розвитку: проблеми та шляхи вирішення. Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки). 2021. №3. С. 131–134.
26. Ратушняк О.Г., Лялюк О.Г. Самоменеджмент : навч. пос. Вінниця : ВНТУ, 2021. 170 с.
27. Ткаченко А. М., Колесник Е. О. Інвестування за ESG-принципами як визначальний чинник впливу на конкурентоспроможність металургійних підприємств. Вісник Хмельницького національного університету. 2021. № 4. С. 66–72.
28. Ткаченко А.М., Колесник Е.О. Інвестування за ESG-принципами як визначальний чинник впливу на конкурентоспроможність металургійних підприємств. Вісник Хмельницького національного університету. 2021, № 4. С. 66–72.
29. Шкварчук Л. ESG – критерії в системі оцінювання сталого розвитку Наукові інновації та передові технології. 2022. № 5 (7). С. 195–206. DOI: 10.52058/2786-5274-2022-5(7)-195-206.

30. Яковенко Я. Ю. Концепція управління стійким розвитком підприємств. Науковий вісник Херсонського державного університету; Економічні науки. № 36. 2019. С. 75-81.

31. Big shifts, small steps // KPMG International. – 2022. – 81 p. URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/xx/pdf/2022/10/ssr-small-steps-bigshifts.pdf>.

32. ESG and financial performance: Uncovering the Relationship by Aggregating Evidence from 1,000 Plus Studies Published between 2015–2020 / T. Whelan and other. – New York : NYU Stern School of Business, 2021. 19 p.

33. EU taxonomy for sustainable activities // Finance URL: https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/tools-and-standards/eu-taxonomy-sustainable-activities_en.

34. EU Taxonomy: Commission presents Complementary Climate Delegated Act to accelerate decarbonisation : Press release of 02.02.2022 URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/en/ip_22_711/IP_22_711_EN.pdf.

35. Global Sustainable Investment Review. Global Sustainable Investment Alliance. URL: http://www.gsi-alliance.org/wp-content/uploads/2019/03/GSIR_Review2018.3.28.pdf.

36. Kotsantonis S. ESG Integration in Investment Management: Myths and Realities Journal of Applied Corporate Finance. 2016. Vol. 28, № 2. P. 10–16. DOI: 10.1111/jacf.12169.

37. Larry Fink. A fundamental reshaping of finance, blackrock letter to ceos, 14 jan. 2020. URL: <https://www.blackrock.com/americas-offshore/en/larry-fink-ceo-letter>.

38. Matos P. ESG-pryntsy py ta vidpovidalne instytutsiine investuvannia u sviti: Krytychnyi ohliad doslidzhen. Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniki, 2020. 88 s. URL: https://ua.cfaukraine.org/wp-content/uploads/2020/12/P.Matos_ESG-PRYNTSYPY_ebook.pdf.

39. Problems and prospects of the development of integrated reporting for sustainable development. *Journal of Innovations and Sustainability*. 2022. Vol. 6, № 3. P. 5. DOI: 10.51599/is.2022.06.03.05.

40. Stanasiuk N. Modern approaches to enterprise corporate social responsibility evaluation. *Journal of Lviv Polytechnic National University. Ser. : Economics and Management*. – 2021. – Vol. 5, № 2. – P. 109–120. DOI: 10.23939/semi2021.02.109.